

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ประชาคมโลกได้ให้การยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) ว่า “มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระเสรี และเสมอภาคในทุกด้าน... แต่ละคนมีสิทธิในชีวิต ความปลอดภัยในร่างกาย... ห้ามเอาคนลงมาเป็นทาสหรือตกอยู่ในภาวะจำยอม” ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่มีมติยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแต่ทว่าปัญหาการค้ำมนุษย์ในประเทศยังไม่มีการแก้ไขให้ชัดเจน

การค้ำมนุษย์ไม่เพียงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ยังเป็นอาชญากรรมทางสังคมซึ่งทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง องค์การสหประชาชาติจึงประกาศเจตนารมณ์ให้ประชาคมโลกจะต้องร่วมมือกันปราบปราม แก้ไขปัญหานี้ให้หมดสิ้นไปในศตวรรษที่ 21

เนื่องจากการค้ำมนุษย์มีลักษณะเป็นอาชญากรรม และเป็นการลักลอบดำเนินการ จึงไม่มีสถิติตัวเลขที่ปรากฏชัด แต่ประมาณการว่าปัจจุบันทั่วโลกมีผู้ถูกบังคับใช้แรงงาน 12 ล้านคน ในจำนวนนี้ 2.5 ล้านคนถูกบังคับใช้แรงงานจากขบวนการค้ำมนุษย์ ในลักษณะของการบังคับค้าประเวณี ซึ่งสร้างรายได้ให้กับขบวนการค้ำมนุษย์ถึงกว่า 32,000 ล้านดอลลาร์ และกว่า 3,800 ล้านดอลลาร์ มาจากการบังคับค้าแรงงาน¹ เหลือส่วนมากจะถูกหลอกลวงมาจากประเทศที่มีความรุนแรงหรือมีความยากจน ภายในประเทศจากทวีปเอเชีย แอฟริกา อเมริกาใต้ โดยจะถูกหลอกให้หลงเชื่อว่าจะได้พบกับโอกาสที่ดีกว่า มีรายได้สูงพอที่จะหลุดพ้นจากความยากจน สุดท้ายจบลงด้วยการถูกบังคับให้ค้าประเวณี ทำงานในธุรกิจบริการทางเพศหรือถูกบังคับให้ทำงานในโรงแรม กภัตตาคาร ร้านอาหาร โรงงานอุตสาหกรรม งานเกษตร งานประมงทะเล รวมถึงงานรับใช้ในบ้าน เหลืออาชญากรรมมักถูกทารุณให้ต้องทนทุกข์ทรมาน อยู่ในความหวาดกลัวและไม่มีหลักฐานเอกสารใดติดตัว

¹ มูลนิธิผู้หญิง, การค้ำมนุษย์, www.accomthailand.wordpress.com

ในทวีปเอเชียมีจำนวนผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์สูงสุดถึง 9.4 ล้านคน และภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่ประสบปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามแดนมากที่สุดภูมิภาคหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงถูกจัดเป็นแหล่งแสวงหาประโยชน์จำนวนมหาศาลจากการค้ามนุษย์

ในรอบหกทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วผนวกกับความไร้เสถียรภาพทางการเมือง และความยากจนในประเทศเพื่อนบ้านมีผลทำให้ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในแหล่งแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ใน 3 สถานะ กล่าวคือ สถานะประเทศต้นทาง เพื่อแสวงหาประโยชน์ทั้งภายในและต่างประเทศ สถานะเป็นทางผ่าน โดยเป็นทางผ่าน นำเหยื่อไปสู่ประเทศอื่น และสถานะประเทศปลายทาง ซึ่งเป็นแหล่งสุดท้ายของการนำเหยื่อมาแสวงหาประโยชน์และล่วงละเมิดสิทธิ แม้จะไม่สามารถประมาณการจำนวนเหยื่อของการค้ามนุษย์ในประเทศไทยได้แน่ชัด แต่หากพิจารณาสถิติจำนวนเด็กและหญิงที่ถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ซึ่งได้รับการสงเคราะห์ไว้ในสถานสงเคราะห์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าในปี 2547 มีจำนวน 15,750 คน ปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 20,572 คน และในปี 2549 มีจำนวน 18,617 คน² ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของการค้ามนุษย์ในประเทศไทยยังคงมีอยู่และอาจเพิ่มจำนวนมากขึ้นท่ามกลางการเติบโตของระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์มาโดยตลอด โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พ.ศ. 2471 ขึ้นมาใช้บังคับเป็นฉบับแรก ซึ่งต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้มีการปรับปรุง แก้ไข และได้มีการประกาศใช้ เป็นพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และหลักการด้านสิทธิมนุษยชนอันเป็นสากล และเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รัฐบาลไทยจึงได้ทำการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้อีกครั้งหนึ่ง

² สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, รายงานสถิติจำแนกเพศของประเทศไทย, หน้า 133

โดยได้ประกาศเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน 2551

สำหรับการดำเนินการระหว่างประเทศ ได้มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

1. บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เรื่อง ความร่วมมือทวิภาคีว่าด้วยการขจัดการค้าเด็กและหญิง และการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ ลงนามเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ณ เมืองเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา

2. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรไทย ลงนามเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ณ กรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า

3. บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ลงนามเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ความเกี่ยวข้องกับกระทรวงแรงงาน

ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่มีผลต่อทุกประเทศ เพราะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่รุนแรง สหรัฐอเมริกาได้ทำการตรวจสอบประเทศต่างๆ ทั่วโลกเป็นประจำทุกปี และจัดสถานะปัญหาของการค้ามนุษย์ทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยถูกจัดเป็นกลุ่มประเทศที่รัฐบาลไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำตามที่รัฐบัญญัติป้องกันเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาคำหนดไว้อย่างเต็มที่ แต่มีความพยายามอย่างมากที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าว (Tier 2)

การค้ามนุษย์ตามพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ มี 7 ประเภท คือ การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้น การป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์จึงต้องดำเนินการร่วมกันหลายหน่วยงาน ซึ่งกระทรวงแรงงานจะเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ในฐานะที่มีภารกิจคุ้มครองดูแลกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งรวมถึงการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่เป็นแรงงานต่างด้าวอพยพซึ่งอาจตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ กระทรวงแรงงานได้ดำเนินมาตรการสำคัญในการป้องกัน แก้ไขการค้ามนุษย์ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายให้การคุ้มครองและตรวจสอบติดตามการใช้แรงงานซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

2. กำหนดแนวทางการตรวจสอบกลุ่มเสี่ยงอย่างเคร่งครัด (โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเด็กและหญิง)

3. ดูแลคุ้มครองแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน มุ่งเน้นจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยมีให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงาน และกำหนดให้การว่าจ้างแรงงานเด็กอายุ 15 ปี 18 ปี ต้องขออนุญาตก่อน

5. กระทรวงแรงงานได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 138 ว่าด้วยการกำหนดอายุขั้นต่ำในการใช้แรงงานเด็ก และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อปฏิบัติตามพันธะผูกพันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 ด้วย โดยได้จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและนำไปใช้เป็นแผนแม่บทให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม

6. ดำเนินภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ความร่วมมือภายในประเทศและระหว่างประเทศ และในระดับภูมิภาค เช่น บันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง พ.ศ. 2546 ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ MOU Thai – Lao on Cooperation to Combat Trafficking in Persons, Especially Woman and Children

7. การดำเนินการให้ความช่วยเหลือสิทธิแก่แรงงานที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยการดำเนินคดีตามกฎหมาย

ในฐานะที่ผู้ขอรับการประเมิน มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลงานด้านการคุ้มครองแรงงาน ประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นผู้แทนหน่วยงานในการเข้าประชุมระดับนานาชาติเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (Vienna Forum to Fight Human Trafficking) ณ กรุงเวียนนา ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ มีความเห็นว่าภายใต้โครงสร้างระบบเศรษฐกิจที่สลับซับซ้อน นั้น สถานการณ์ด้านการค้ามนุษย์มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยง คือ แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ที่มีได้จดทะเบียนซึ่งคาดว่ามีความจํานวนมากกว่าแรงงานที่จดทะเบียนถูกต้องประมาณว่ามีจำนวนถึง 1 ล้านคนทั่วประเทศ ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะถูกส่งมาทำงานเป็นแรงงานระดับล่างในงานที่คนไทยน้อยคนจะทำเพราะเป็นงานที่สกปรก (Dirty) ยากลำบาก ยากลำบาก (Difficult) และงานอันตราย (Dangerous) จะอยู่ในโรงงานขนาดเล็กในชุมชน โรงงานอาหารแปรรูป กิจการประมงทะเลและต่อเนื่องจากประมงทะเล ในลักษณะแพกุ้ง แพปลา หรือสิ่ง งานเกษตรกรรม ตลอดจนงานรับใช้ในบ้าน ผนวกกับการที่ประเทศไทยมีสถานะเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง จึงเป็นปัจจัยเอื้อให้แรงงานอพยพเหล่านี้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ดังจะพิจารณาได้จากกรณีการลักลอบนำแรงงานพม่าเข้าจังหวัดระนอง โดยซ่อนมากับห้องเย็นบนรถบรรทุกปลาเป็นเหตุให้ชาวพม่าถึง 54 คน เสียชีวิต เมื่อเดือนเมษายน 2551 ไม่นับรวมกรณีแรงงานที่ถูกหลอกให้ลงเรือประมงทะเลที่ต้องทำงานเยี่ยงทาส เจ็บป่วย หรือสูญหายระหว่างอยู่กลางทะเล หรือกรณีกระทรวงแรงงานโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานและกรมการจัดหางานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบุกเข้าตรวจค้นโรงงานแปรรูปกุ้งที่จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อเดือนมีนาคม 2551 พบว่ามีแรงงานพม่า 300 คน ถูกเอาเปรียบจากการทำงาน และในจำนวนนี้ 74 คน เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ซึ่งได้รับการช่วยเหลือสิทธิตามกฎหมาย สถานการณ์เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าอุปสงค์ของขบวนการค้ามนุษย์ ยังคงดำเนินอยู่และจะพัฒนารูปแบบไม่หยุดนิ่ง

ประเทศไทยจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นเป็นที่จับตามองของประชาคมโลก การพยายามป้องกันแก้ไขปัญหาของรัฐบาลไทย ตลอดจนการดำเนินงานของกระทรวงแรงงานดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นมาตรการในระดับนโยบายที่มุ่งผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาระบบ

ซึ่งความสำเร็จของมาตรการเหล่านี้ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการ กลไกตั้งแต่ระดับปฏิบัติให้มีความเข้มแข็ง มีความร่วมมือและประสานส่งต่องานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ขอรับการประเมินจึงเห็นสมควรที่จะมีการสรุปวิเคราะห์สถานการณ์ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การค้ามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติจนถึงระดับนโยบาย ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่ง ซึ่งความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์จะนำมาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดี แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นอารยประเทศและมีมาตรฐานการปฏิบัติต่อมนุษยชาติ บนพื้นฐานของการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของกระทรวงแรงงานในการดำเนินการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
2. เพื่อศึกษาการบริหารในเชิงรุกของกระทรวงแรงงานด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการค้ามนุษย์ในลักษณะการบูรณาการภารกิจงานด้านคุ้มครองแรงงาน การค้า มนุษย์และการปฏิบัติตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ การป้องกันและ แก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
2. ศึกษาจากอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
3. ศึกษาจากแผนระดับชาติ แนวปฏิบัติ ข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนบทบาท ภารกิจของกระทรวงแรงงาน

วิธีการศึกษา

1. เอกสารทางวิชาการต่างๆ ข้อมูลสารสนเทศรวมถึงรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

2. การไปร่วมประชุม สัมมนา ทั้งตัวผู้ขอรับการประเมินไปร่วมประชุมสัมมนาเอง และจากรายงานของผู้แทนที่ส่งไปร่วมประชุม รวมถึงการเป็นประธานคณะทำงานปรับปรุงแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กระทรวงแรงงานสามารถกำหนดขอบเขต บทบาท อำนาจหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

2. กระทรวงแรงงานมีมาตรการ กลยุทธ์การบริหารงานในเชิงรุกเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

3. กระทรวงแรงงานมีแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีความชัดเจนและเพื่อให้การดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding) สัมฤทธิ์ผล

บทที่ 2

แนวคิด อนุสัญญา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

สถานการณ์การค้ามนุษย์ด้านแรงงานในประเทศไทย

จากการที่ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 จนถึงปัจจุบันประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดมีการขยายตัวของเศรษฐกิจ ทั้งภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดความต้องการแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม มากขึ้น ประกอบกับการขาดเสถียรภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของ ประเทศเพื่อนบ้าน จึงเป็นปัจจัยให้มีการอพยพของประชากรประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการลักลอบ เข้ามาในประเทศอย่างผิดกฎหมาย เพื่อเป็นแรงงานระดับล่างทำงานในงานที่สกปรก ยากลำบาก และอันตราย ซึ่งคนไทยไม่นิยมทำเป็นผลให้ถูกนายจ้างบังคับให้ทำงานหรือ ถูกทารุณกรรมเพื่อให้ทำงานซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์ในประเทศไทย กล่าวได้ว่าเป็นประเทศภูมิภาคผู้นำโจงประเทศหนึ่ง ที่ได้รับผลกระทบจากการที่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งแสวงหา ประโยชน์จากการค้ามนุษย์โดยเฉพาะการค้าหญิงและเด็ก เนื่องจากมีปัจจัยที่เอื้อ ประโยชน์ต่อการค้ามนุษย์หลายประการทำให้ประเทศไทยอยู่ในสถานะประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง ดังนี้

1. ประเทศต้นทาง คือ ประเทศที่มีการส่งเด็กและหญิงไปค้าประเวณีใน ต่างประเทศ
2. ประเทศทางผ่าน คือ ประเทศที่รับเด็กและหญิงมาจากประเทศอื่น ทั้งใน ประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน และนอกภูมิภาคเข้ามา แล้วส่งต่อไปยังประเทศอื่น
3. ประเทศปลายทาง คือ การนำเด็กและหญิงจากต่างประเทศเข้ามาค้าบริการ ทางเพศในประเทศไทย การบังคับใช้แรงงาน การบังคับขู่เชื้อให้เป็นขอทาน รวมถึงการ กระทำใดๆ ที่ไม่เป็นธรรม

ในปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ให้ความช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ อาทิ กฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด พระราชบัญญัติ

ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 แต่กฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังคุ้มครองเหยื่อไม่ทั่วถึง เนื่องจากวิวัฒนาการของขบวนการค้ามนุษย์ และความหลากหลายของการนำระบบสารสนเทศเทคโนโลยีการสื่อสาร อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งทำให้การค้ามนุษย์มิได้จำกัดเพียงเฉพาะเหยื่อที่เป็นเด็กและหญิงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงเหยื่อที่เป็นชาย และกฎหมายก็ยังไม่คุ้มครองชายที่กระทำทางเพศต่อชาย ซึ่งกฎหมายยังถือเป็นพื้นฐานความผิดอนาจารเท่านั้น แต่ยังไม่ถือเป็นพื้นฐานความผิดกระทำชำเรา ตลอดจนการค้ามนุษย์ในอดีตสังคมไทยมองเพียงแต่ว่าเป็นการค้าประเวณีเท่านั้น แต่ในปัจจุบันการค้ามนุษย์ยังรวมไปถึงการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมายด้วย

กระทรวงแรงงานในฐานะองค์กรภาครัฐ ซึ่งดูแลคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน และจากการลงนามในบันทึกข้อตกลง (Memorandum Of Understanding : MOU) เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็ก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 จึงเป็นผลให้กระทรวงแรงงานมีส่วนเกี่ยวข้องในภาระหน้าที่ในการคุ้มครองแรงงานที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะแรงงานประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาหางานทำในประเทศอย่างผิดกฎหมาย

นโยบายป้องกันการค้ามนุษย์กระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงานได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลง (Memorandum Of Understanding : MOU) เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็ก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และเพื่อให้การดำเนินการของแต่ละหน่วยงานมีแนวปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การลงนามในบันทึกข้อตกลงดังกล่าว จึงเป็นผลผูกพันให้กระทรวงแรงงานดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานดำเนินการตามข้อตกลง ซึ่งภายใต้บันทึกข้อตกลงฯ ฉบับนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงแรงงานเป็นเรื่องของแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กหรือหญิงต่างด้าวที่เข้าประเทศไทย

อย่างผิดกฎหมายและตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ รวมถึงกรณีของเด็กหรือหญิงต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายและภายหลังได้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ข้อตกลงฯ กำหนดไว้ว่ากรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมดำเนินการตามกฎหมายแรงงานรวมทั้งปฏิบัติต่อเด็กและหญิงต่างด้าวนั้นในฐานะที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ตามการวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ทั้งนี้ เด็กและหญิงที่ถือว่าเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์และพึงได้รับการช่วยเหลือต้องเป็นผู้ที่ถูกล่อลวง ขู่เข็ญ ทุบตี ทุบตี ใช้อำนาจครอบงำ หรือถูกข่มขืนใจ ด้วยประการอื่นใดให้ตกอยู่ในสถานะที่จำยอมกระทำการหรือยอมรับการกระทำใดๆ อันมิชอบด้วยกฎหมายในเรื่องต่างๆ รวมทั้ง การใช้แรงงานโดยทารุณ กดขี่ หรือเอาเปรียบในทางแรงงานประการอื่น หรือการเอาเปรียบค่าจ้างแรงงานซึ่งโดยนัยแล้วการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของกระทรวงแรงงานจะเป็นการคุ้มครองดูแลแรงงานหญิง แรงงานเด็ก และแรงงานต่างด้าวที่ถูกปฏิบัติโดยมิชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นธรรม

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของกระทรวงแรงงานนั้น มีกรอบแนวปฏิบัติสำหรับการคุ้มครองแรงงานที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยอาศัยบทบัญญัติตามมาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยต้องพิจารณาว่าหากการใช้แรงงานจากผู้ตกเป็นเหยื่อนั้น เข้านิยามของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือเป็นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในเรื่องของการช่วยเหลือผู้เสียหาย การประสานงาน และการดำเนินคดี

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์จึงมีความเชื่อมโยงกับการคุ้มครองแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นการคุ้มครองแรงงานทั่วไป การคุ้มครองแรงงานหญิงและเด็ก ทั้งที่เป็นแรงงานสัญชาติไทยรวมถึงแรงงานต่างด้าว ตลอดจนความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 โดยที่การคุ้มครองแรงงานผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของกระทรวงแรงงาน โดยเฉพาะเหยื่อที่เป็นแรงงานต่างด้าวจะได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับแรงงานทั่วไปอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติภายใต้นโยบายการคุ้มครองแรงงาน ดังนี้

1. ส่งเสริม พัฒนา กำกับ ดูแล และดำเนินการเชิงรุกด้านคุ้มครองแรงงาน ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงงานสัมพันธ์และสวัสดิการแรงงาน เพื่อให้นายจ้าง ลูกจ้าง ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้องทั่วถึง รวมทั้งปรับปรุง แก้ไขกฎหมายให้เกิดประโยชน์และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. คุ้มครองแรงงานหญิงและเด็กให้ได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

3. ดำเนินการให้มีการคุ้มครองแรงงานภาคเกษตรและผู้รับงานไปทำที่บ้าน

การคุ้มครองแรงงานของกระทรวงแรงงาน ยังเป็นผลพวงมาจากการที่ประเทศไทยให้สัตยาบันกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ฉะนั้น การคุ้มครองแรงงานผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ก็จะได้รับ การคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน การปฏิบัติตาม อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่สำคัญได้แก่

1. อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยการเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ
2. อนุสัญญาฉบับที่ 105 ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ
3. อนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก

อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ

ประเทศไทยให้สัตยาบันในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) เพื่อเป็นพันธะสัญญาว่าประเทศไทยจะปฏิบัติตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ซึ่งปัจจุบันอนุสัญญาที่ไทยให้สัตยาบันไปแล้ว มีจำนวน 15 ฉบับ และมีอนุสัญญาซึ่งเกี่ยวข้องสอดคล้องกับการดำเนินการด้านการค้ามนุษย์ที่สำคัญ ดังนี้

1. อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ
2. อนุสัญญาฉบับที่ 105 ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ
3. อนุสัญญาฉบับที่ 123 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้ทำงานในเมืองใต้ดิน
4. อนุสัญญาฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้

5. อนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการ โดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก

ข้อกำหนดที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาที่ให้สัตยาบันไว้ มีดังนี้

1. อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยการเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ (Convention Concerning Forced or Compulsory Labour) ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 การเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับตามอนุสัญญาฉบับนี้ หมายถึง งานหรือบริการทุกชนิดซึ่งเกณฑ์เอาจากบุคคลใดๆ โดยการขู่เข็ญ การลงโทษ และซึ่งบุคคลดังกล่าวนั้นมิได้สมัครใจที่จะทำเอง โดยที่การเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับจะไม่หมายรวมถึง การเกณฑ์หรือการบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ซึ่งประเทศที่ปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับนี้จะต้องมิให้มีการดำเนินการทุกรูปแบบที่เป็นการเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ การกำหนดชั่วโมงการทำงานปกติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การจัดให้มีวันหยุดพักผ่อนประจำสัปดาห์ การจ่ายค่าจ้างเป็นเงินและค่าตอบแทนที่เป็นธรรมสำหรับลูกจ้าง โดยห้ามมิให้มีการหักค่าจ้างของลูกจ้าง กรณีที่ลูกจ้างได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ลูกจ้างจะต้องได้รับสิทธิเกี่ยวกับการจ่ายเงินทดแทน และหากกรณีมีการฝ่าฝืนหรือใช้แรงงานบังคับอย่างผิดกฎหมาย นายจ้างจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

2. อนุสัญญาฉบับที่ 105 ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ (Convention Concerning the Abolition of Forced Labour) ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2510 โดยที่ประเทศซึ่งให้สัตยาบันตามอนุสัญญาฉบับนี้จะต้องดำเนินการระงับไม่ใช้การเกณฑ์แรงงาน หรือแรงงานบังคับไม่ว่าในรูปแบบใดๆ ที่เป็นการบังคับทางการเมือง หรืออุดมการณ์ตรงกันข้ามกับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ การระดมและใช้แรงงานเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงโทษจากการนัดหยุดงาน และการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางศาสนา สัญชาติ สังคมหรือเชื้อชาติ

3. อนุสัญญาฉบับที่ 123 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้ทำงานในเหมืองใต้ดิน (Convention Concerning the Minimum Age for Admission to Employment Underground in Mines) ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2511 โดยกำหนดห้ามมิให้เด็กอายุต่ำกว่า 16 ปีทำงานใต้ดินในเหมืองและเป็นหน้าที่ของประเทศสมาชิกที่จะต้องจัดให้มีการตรวจแรงงานอย่างเหมาะสม เพื่อจุดประสงค์ในการ

ควบคุมการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญา โดยที่กฎหมายของประเทศสมาชิก จะต้องกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้

4. อนุสัญญาฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ (Convention Concerning Minimum Age for Admission to Employment) ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 อนุสัญญาฉบับนี้เป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับอายุขั้นต่ำของเด็กที่ประเทศสมาชิกสามารถให้ทำงานได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจของเด็ก ทั้งนี้ในอนุสัญญากำหนดว่าจะต้องไม่ต่ำกว่า 15 ปี สำหรับงานบางชนิดซึ่งโดยลักษณะหรือสภาพแวดล้อมของงานน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก ซึ่งเด็กจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และโดยที่อายุขั้นต่ำที่สามารถอนุญาตให้จ้างเด็กทำงานได้นั้น อย่างน้อยต้องครอบคลุมในกิจการทำเหมือง การทำเหมืองหิน การผลิต การก่อสร้าง การไฟฟ้า แก๊สและน้ำ บริหารสุขภาพ การขนส่ง คลังสินค้า การสื่อสารคมนาคม การเพาะปลูกและกิจการทางการเกษตรอื่นๆ โดยนายจ้างจะต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพการจ้าง สภาพการทำงานของเด็กไว้ด้วย และจากการที่ประเทศไทยให้สัตยาบันในอนุสัญญาฉบับนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดอายุของเด็กที่ห้ามมิให้นายจ้างให้เด็กทำงาน โดยห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงานทุกประเภท สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 15 - 18 ปี นายจ้างอาจจ้างเด็กทำงานบางชนิดได้ โดยที่ลักษณะของงานต้องมีความเหมาะสม และปลอดภัยต่อสุขภาพกายและจิตของเด็ก ตลอดจนข้อห้ามมิให้นายจ้างให้เด็กทำงานล่วงเวลาและทำงานในวันหยุด สำหรับการค้ามนุษย์นั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ก็ได้บัญญัติถึงคำนิยามของคำว่า “เด็ก” เช่นกัน โดยให้หมายถึง บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ. 2541 ดังนั้น ในการดำเนินการของกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ จึงครอบคลุมไปถึงแรงงานเด็กที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ทั้งที่เป็นเด็กสัญชาติไทยและเด็กต่างด้าว

5. อนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (Convention Concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour) ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 อนุสัญญาฉบับนี้กล่าวถึง

การใช้แรงงานเด็ก โดยให้ความหมายว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และกำหนดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งประกอบด้วย

5.1 ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับทาส เช่น การค้าและการซื้อขายเด็ก แรงงานขูดหิน แรงงานไพร่ตืดที่ดิน แรงงานบังคับหรือเรียกเกณฑ์ ซึ่งรวมถึงการบังคับหรือเรียกเกณฑ์เด็กเพื่อใช้ในการสู้รบ

5.2 การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามก หรือเพื่อการแสดงลามก

5.3 การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติดตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

5.4 งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก

ประเทศสมาชิกซึ่งให้สัตยาบันตามอนุสัญญา จะต้องกำหนดกลไกที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญา โดยให้มีการจัดทำแผนการดำเนินการที่ว่าด้วยการขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก และให้ถือเป็นภารกิจเร่งด่วนสำหรับประเทศสมาชิกในการปฏิบัติตามแผน ในการดำเนินการประเทศสมาชิกต้องคำนึงถึงความสำคัญของการศึกษาในการขจัดการใช้แรงงานเด็ก และกำหนดมาตรการในการดำเนินการเพื่อ

(1) ปกป้องมิให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก

(2) จัดให้มีการช่วยเหลือโดยตรงที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อนำเด็กออกจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก และเพื่อการฟื้นฟูสภาพเด็ก และบูรณาการกลับเข้าสู่สังคม

(3) ให้หลักประกันว่าเด็กทุกคนที่ถูกนำออกจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่คิดมูลค่า และการฝึกอบรมอาชีพที่ไม่คิดมูลค่าด้วย ในกรณีที่เป็นไปได้และเหมาะสม

(4) ระบุดัว และให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษ และ

(5) คำนึงถึงสถานการณ์พิเศษของเด็กและหญิง

ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติและตามอนุสัญญานี้

การปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันที เพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กนี้ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้กำหนดข้อเสนอแนะหมายเลข 190 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันที เพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก เพื่อให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตาม การกำหนดแผนการดำเนินงานของประเทศสมาชิกจะต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกับ สถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง การพิจารณาแจ้งผลกระทบ ที่เด็กจะได้รับโดยตรงจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ครอบครัวของเด็ก ซึ่งแผนงานจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) ระบุและประมาณรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก

(2) ปกป้องเด็กมิให้เข้าไปเกี่ยวข้อง หรือนำเด็กออกมาให้พ้นจากรูปแบบที่

เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก คุ้มครองเด็กให้พ้นจากการเติบโตด้วยกำลัง และจัดให้มีการฟื้นฟู และการบูรณาการทางสังคมผ่านมาตรการต่างๆ ซึ่งคำนึงถึงความจำเป็น ทางด้านการศึกษา ด้านร่างกาย และสภาพจิตใจ

(3) ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อ

(ก) เด็กเล็ก

(ข) เด็กหญิง

(ค) ปัญหาของสถานภาพการทำงานที่แอบแฝง ซึ่งเด็กหญิงมีความเสี่ยง

เป็นพิเศษ

(ง) กลุ่มเด็กอื่นๆ ที่มีความเปราะบาง หรือมีความต้องการเป็นพิเศษ

(4) ระบุ เข้าถึง และทำงานร่วมกับชุมชนที่เด็กมีความเสี่ยงเป็นพิเศษ

(5) แจ้งให้ทราบ กระตุ้น และระดมความคิดเห็นสาธารณะ และกลุ่มที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเด็กและครอบครัว

สำหรับการพิจารณากำหนดประเภทงาน และการระบุแหล่งงานให้พิจารณาถึง

(1) งานที่แสดงถึงการละเมิดต่อเด็กในทางร่างกาย ทางจิตใจ หรือทางเพศ

(2) งานใต้ดิน ใต้น้ำ ที่สูงในระดับที่เป็นอันตราย หรือในพื้นที่ที่ถูกจำกัดขอบเขต

(3) งานที่ต้องใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ที่เป็นอันตราย หรือ งานซึ่งเกี่ยวข้องกับการขนส่ง หรือควบคุมสิ่งของหนักด้วยแรงกาย

(4) งานในสภาพแวดล้อมที่ผิดสุขลักษณะ ซึ่งอาจทำให้เด็กต้องสัมผัสกับสาร วัตถุ หรือกระบวนการที่เป็นอันตราย หรืออยู่ในอุณหภูมิ ระดับเสียง หรือความสั่นสะเทือน ที่ทำลายสุขภาพ

(5) งานภายใต้สภาพที่ยากลำบากเป็นพิเศษ เช่น งานที่ใช้เวลานาน หรืองานในระหว่างกลางคืน หรืองานที่เด็กถูกจำกัดพื้นที่ในสถานที่ทำงานของนายจ้าง โดยไม่ สมเหตุสมผล

การดำเนินงานของกระทรวงแรงงานภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้ ปัจจุบันอยู่ใน ขั้นตอนของการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบ ที่เลวร้าย เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อจัดทำเป็นแผน แม่บท สำหรับกระทรวงแรงงาน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหา การค้ามนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก โดยครอบคลุมทั้งแรงงานเด็กไทย และเด็กต่างด้าว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมาย ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อการดำเนินการช่วยเหลือ กลุ่มครอบครัว และเพื่อเป็นการป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ในการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการค้ามนุษย์ของกระทรวงแรงงานได้กำหนดตามค่านิยมและรายละเอียด ตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ อำนาจหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน ตามมาตรา 4 และมาตรา 6 ดังนี้

มาตรา 4 “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายความว่า การแสวงหา ประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหา ประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับ ใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือบริการอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการทุจริตบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

“การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

“องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่สามคนขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง และไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างแน่นอน หรือมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือไม่ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิดงานใดงานหนึ่งหรือหลายงานที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป หลังกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

มาตรา 6 “ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฆาตกรรม หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์”

มาตรา 52 ผู้ใดกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

กระทรวงแรงงาน มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลลูกจ้างหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เพื่อมิให้ถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแรงงาน ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์จะดำเนินการในส่วนที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ และกรอบของกฎหมาย คือ การคุ้มครองดูแลแรงงาน หรือลูกจ้างที่เป็น

เหยื่อการค้ามนุษย์ที่เกิดจากการบังคับใช้แรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและหญิงที่ทำงานในสถานประกอบกิจการ งานที่รับไปทำที่บ้าน งานเกษตรกรรม รวมถึงงานที่รับใช้ในบ้าน ทั้งนี้ การตรวจคุ้มครองแรงงานยังรวมไปถึงการค้ามนุษย์ในแรงงานชายอีกด้วย โดยการคุ้มครองดูแลลูกจ้างที่ทำงานในสถานะที่มีสภาพการจ้าง สภาพการทำงานที่ผิดกฎหมาย เช่น การกำหนดชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน การจัดเวลาที่ไม่เหมาะสม การจ่ายค่าจ้าง ค่าตอบแทนในอัตราที่น้อยกว่ากฎหมายกำหนด สถานที่ทำงานมีความไม่ปลอดภัยในการทำงานอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุหรือโรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายซึ่งบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครอง ดูแล สิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานของลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบกิจการทั้งภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ยังได้ขยายความคุ้มครองไปยังลูกจ้างในงานภาคเกษตร งานที่รับไปทำที่บ้าน และงานรับใช้ในบ้าน การคุ้มครองดูแลมิให้ลูกจ้างถูกละเมิดสิทธิ หรือการกระทำใดๆ จากนายจ้างอันเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม โดยครอบคลุมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพการจ้าง และสภาพการทำงาน จากกรณีที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศไว้หลายฉบับ ดังนั้นบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 นี้ก็จะครอบคลุมในรายละเอียดตามอนุสัญญาที่ประเทศไทยให้สัตยาบันไว้ นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงหลักสิทธิมนุษยชนด้วย ซึ่งสิทธิที่ลูกจ้างพึงได้รับจากนายจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของกฎหมาย หรือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่นายจ้างจะต้องจัดให้มีขึ้นสำหรับลูกจ้าง และกำหนดบทลงโทษหากนายจ้างฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ด้วยเหตุที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายมหาชนคือเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน บทลงโทษที่กำหนดไว้จึงมีทั้งบทลงโทษในทางแพ่งและในทางอาญา

สำหรับในด้านการให้ความคุ้มครองนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานจะให้ความคุ้มครองลูกจ้างทุกคนโดยไม่จำกัดเพศและวัย อาทิ การคุ้มครองเด็ก โดยบัญญัติไว้ในข้อกฎหมายว่าห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีไว้ทำงานเป็นลูกจ้าง หรือ

กรณีที่ได้เกออายุระหว่าง 15 ปีแต่ยังไม่ครบ 18 ปี นายจ้างอาจจ้างไว้ทำงานเป็นลูกจ้างได้ สำหรับงานบางชนิดที่กฎหมายอนุญาตให้ทำงานได้ โดยต้องจ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้างเด็ก ไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด การกำหนดข้อห้ามสำหรับนายจ้าง ในการห้ามมิให้ลูกจ้างเด็กทำงานล่วงเวลาและทำงานในวันหยุด นอกจากนี้ นายจ้างยังมีหน้าที่ต้องแจ้งการจ้างแรงงานเด็กให้กับอธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ซึ่งได้แก่ พนักงานตรวจแรงงานในท้องที่ที่มีการจ้างแรงงานเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงานอีกด้วย เจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานเด็ก เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่ต้องศึกษาเล่าเรียนเพื่อสร้างอนาคต และเป็นวันที่ต้องการเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอ ดังนั้น เมื่อเด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนเวลาอันควร จะทำให้เด็กขาดโอกาสทางการศึกษา การพักผ่อนที่ไม่เพียงพอจะทำให้เด็กขาดพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งไม่อาจเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ได้ นอกจากนี้ เด็กจะมีความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่าผู้ใหญ่ เมื่อเด็กเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทำงานในสถานประกอบการ ความเสี่ยงของเด็กต่อการประสบอุบัติเหตุหรือโรคจากการทำงาน จึงมีมาก ดังนั้น กฎหมายคุ้มครองแรงงานจึงต้องมีการควบคุมเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก

กรณีการคุ้มครองแรงงานทั่วไป พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จะให้ความคุ้มครองแรงงานหญิงและชายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน การให้ความคุ้มครองแรงงานต่างด้าวให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทยโดยไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้จะคำนึงถึงความเป็นลูกจ้าง และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกสัญชาติไม่ว่าจะเป็นค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน เวลาพัก วันทำงาน วันหยุด วันลาต่างๆ ฯลฯ นอกจากนี้ยังให้ความคุ้มครองแก่แรงงานผู้สูงอายุ โดยบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าห้ามมิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างเพราะเหตุเกษียณอายุ ซึ่งหมายความว่า หากนายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างโดยอ้างเหตุว่า ลูกจ้างเกษียณอายุแล้ว นายจ้างจะต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างในอัตราที่ลูกจ้างพึงมีสิทธิได้รับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

การนำพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาบังคับใช้เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น จะเห็นได้ว่าจะเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในส่วนที่มีการจ้างแรงงานเกิดขึ้น และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงแรงงานในการดำเนินการใดๆ ตามกฎหมาย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จะมีความเป็นพิเศษ

สำหรับการนำมาใช้ในขบวนการการค้ามนุษย์ กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จะให้ความคุ้มครองทั้งแรงงานไทย และแรงงานต่างด้าวอย่างเท่าเทียมกัน เสมอภาคกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น การเข้ามาในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าว ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะ ต้นทาง ทางผ่าน หรือปลายทางก็ตาม แรงงานต่างด้าวก็จะได้รับการคุ้มครองดูแลตามที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนด ทั้งนี้ ไม่ว่าแรงงานต่างด้าวนั้น จะได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2541 ก็ตาม หากแต่เป็นแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้รับใบอนุญาตก็อาจจะมีการจับกุมหรือดำเนินการกับ ลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตกับนายจ้างที่รับแรงงานต่างด้าวที่ไม่มี ใบอนุญาตไว้ทำงาน ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 แต่มิได้ ตัดสิทธิประโยชน์ที่แรงงานต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตจะได้รับจากการทำงานตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 นอกจากนี้ ความเป็นพิเศษของ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานอีกประการหนึ่งก็คือ มีการคุ้มครองแรงงานทุกเพศ ทุกวัย คือ ทั้งที่เป็นแรงงานเด็ก แรงงานหญิง และแรงงานชาย ซึ่งการค้ามนุษย์นั้นจะให้ความสำคัญกับการค้ามนุษย์ที่เป็นหญิงและเด็ก และสำหรับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การค้ามนุษย์มิได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะหญิงและ เด็กเท่านั้น แต่รวมถึงการค้ามนุษย์ในชายด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของการค้าประเวณี การถูกคุกคาม ล่วงเกินทางเพศ ซึ่งแรงงานชายก็มีโอกาสและความเสี่ยงต่อการถูกละเมิด หรือถูกคุกคาม ล่วงเกินทางเพศได้เช่นเดียวกัน และไม่เพียงแต่เฉพาะการคุ้มครอง เกี่ยวกับการถูกคุกคาม ล่วงละเมิดทางเพศเท่านั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังคุ้มครองแรงงานชายเช่นเดียวกับแรงงานหญิงและเด็กในเรื่องอื่นๆ อีกด้วย

การคุ้มครองแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานบังคับ (Forced Labour) ที่สำคัญ เช่น

- 2.1 การเรียกหรือรับเงินประกัน
- 2.2 การปฏิบัติต่อแรงงานชาย และหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน
- 2.3 การคุกคามหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศ
- 2.4 การบอกเลิกสัญญาจ้าง
- 2.5 การกำหนดเวลาทำงาน เวลาพัก
- 2.6 การทำงานล่วงเวลา ทำงานในวันหยุด การทำงานล่วงเวลาในวันหยุด

2.7 การจัดวันหยุดประจำปีประจำปี วันหยุดตามประเพณี และวันหยุดพักผ่อนประจำปี

2.8 การกำหนดวันลา

2.9 การกำหนดอัตราเงินค่าจ้างสำหรับลูกจ้างที่ทำงาน ยก แยก ห้าม ทูน ลาก หรือเงินของหนัก

2.10 การใช้แรงงานหญิง

2.11 การใช้แรงงานเด็ก

2.12 การจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด

2.13 การจัดสวัสดิการตามกฎหมายให้แก่ลูกจ้าง

2.14 การพักผ่อน

2.15 การเลิกจ้าง และการจ่ายค่าชดเชย

2.16 การยื่นคำร้อง

2.17 การขอรับเงินกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางมาตราในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ด้านแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป โดยบทบัญญัติที่แก้ไขนั้นเป็นเรื่องของหลักประกันการทำงาน บุริมสิทธิของหนี้ที่เกิดจากเงินที่นายจ้างต้องจ่ายหรือเงินที่ชดใช้กองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง การรับเหมาค่าแรง การล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง สัญญาจ้างทดลองงาน ซึ่งเป็นสัญญาจ้างไม่มีกำหนดระยะเวลา การแจ้งการดำเนินการของนายจ้างต่อพนักงานตรวจแรงงาน การกำหนดเวลาทำงาน การกำหนดเวลาทำงานและการทำงานล่วงเวลาของหญิงมีครรภ์ ลักษณะของงานที่ห้ามมิให้ลูกจ้างหญิงทำ ลักษณะงานที่ห้าม มิให้แรงงานเด็กทำ การจ่ายค่าจ้างของเด็กให้บุคคลอื่น งานซึ่งลูกจ้างไม่มีสิทธิได้รับ ค่าล่วงเวลาหรือค่าตอบแทน การจ่ายค่าจ้างในวันหยุดพักผ่อนประจำปี การหยุดกิจการชั่วคราว อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ การยื่นแบบแสดงสภาพการจ้าง

และสภาพการทำงาน การย้ายสถานประกอบกิจการ การจ่ายเงินกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง คำสั่งพนักงานตรวจแรงงาน

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานหญิงและเด็ก และสอดคล้องกับการค้ำมนุษย์นั้น ในส่วนของ การใช้แรงงานหญิง กำหนดให้งานผลิตหรือขนส่งวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ ห้ามมิให้ แรงงานหญิงทำ ยกเว้นกรณีที่สภาพการทำงานจะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกาย ของลูกจ้างหญิงนั้น การกำหนดข้อห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างหญิงมีครรภ์ทำงานใน ระหว่างเวลา 22.00 – 06.00 นาฬิกา หรือทำงานล่วงเวลา หรือทำงานในวันหยุด ยกเว้น เมื่อหญิงมีครรภ์นั้นทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร งานวิชาการ งานธุรการ หรืองานที่ เกี่ยวกับการเงินหรือบัญชี เท่าที่ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของลูกจ้าง และต้องได้รับความ ยินยอมจากลูกจ้าง ส่วนกรณีของเด็กนั้นเป็นการกำหนดข้อห้ามสำหรับงานที่ห้ามมิให้ นายจ้างให้เด็กทำงานในสถานบริการ และข้อห้ามมิให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างของเด็กให้แก่ บุคคลอื่น รวมถึงข้อห้ามการเรียกรับหรือรับหลักประกันในการทำงานจากเด็ก ซึ่งในการ คุ้มครองแรงงานหญิงและเด็กนั้น จะครอบคลุมถึงการคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการ ค้ำมนุษย์ โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือ ได้รับใบอนุญาตในการทำงานหรือไม่ ทั้งนี้การคุ้มครองแรงงานจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของ หลักมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไข บทบัญญัติบางประการในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเกี่ยวข้องกับ อัตราค่าจ้าง โดยแก้ไข “อัตราค่าจ้างขั้นต่ำพื้นฐาน” ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็น “อัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือ” การแก้ไขอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการค่าจ้าง โดยหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ หรืออัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือ ซึ่งแรงงานที่เป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ที่ทำงานใน สถานประกอบกิจการก็จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายอัตราค่าจ้าง ตามมาตรฐานของอัตราค่าจ้างที่คณะกรรมการค่าจ้างกำหนด โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งหมายความว่า แรงงานไทย แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยและมีใบอนุญาต ให้ทำงาน หรือแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายและ

ไม่มีใบอนุญาตให้ทำงาน หรือแรงงานที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เมื่อทำงานเป็นลูกจ้าง ในสถานประกอบการกิจการแล้ว ต่างก็ได้รับสิทธิในอัตราค่าจ้างโดยเท่าเทียมกันทุกประการ

5. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติใดๆ จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ โดยไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ผู้ปกครองของเด็กจะต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลตามควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น โดยผู้ปกครองจะต้องไม่กระทำการใดๆ ต่อเด็ก ดังต่อไปนี้

(1) ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานพยาบาล บุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็ก ที่สาธารณะหรือสถานที่อื่นใด โดยเจตนาจะไม่รับเด็กกลับคืน

(2) ทิ้งเด็กไว้โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพ หรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม

(3) จงใจ หรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต หรือสุขภาพอนามัย จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(4) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก

(5) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบ

สำหรับบุคคลที่มีใช้ผู้ปกครอง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ยังกำหนดข้อห้ามที่มีให้บุคคลใดกระทำการกับเด็ก ดังนี้

(1) กระทำการหรือละเว้นการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจต่อเด็ก

(2) จงใจหรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต หรือการรักษาพยาบาล แก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตนจนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(3) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติดีเลียมต่อการกระทำผิด

(4) โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติของเด็ก ยกเว้นกรณีที่มีการโฆษณาหรือเผยแพร่ของทางราชการ

(5) บังคับ ชู่เจี๋ย ชักจูง ส่งเสริม ยินยอมให้เด็กไปเป็นขอทาน เร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทาน หรือการกระทำผิด หรือการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบจากเด็ก

(6) ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ มีผลกระทบต่อการศึกษาเติบโตหรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

(7) บังคับ ชู่เจี๋ย ใช้ ชักจูง บุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬา หรือกระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้า อันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือทารุณกรรมต่อเด็ก

(8) ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนัน หรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า

(9) บังคับ ชู่เจี๋ย ใช้ ชักจูง บุยง ส่งเสริม ยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามก อนาจาร

(10) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุรา บุหรี่แก่เด็ก

นอกจากนี้ ใช้ด้านการเผยแพร่ โฆษณาผ่านสื่อต่างๆ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กยังกำหนดข้อห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก หรือผู้ปกครองของเด็ก โดยมีเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ของเด็ก หรือเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก

กล่าวได้ว่าการคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จะเชื่อมโยงกับการใช้แรงงานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในด้านการให้ความคุ้มครองดูแลเด็กให้มีความปลอดภัยทั้งสภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก และเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในเด็ก

6. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยให้มีการทำงานและการปฏิบัติตามกรอบที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการปฏิบัติของนายจ้างที่ว่าจ้างแรงงานต่างด้าวไว้ทำงานในสถานประกอบกิจการ ในปัจจุบันมีแรงงานต่างด้าวจำนวนมากที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย อันเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคมในประเทศไทย รวมถึง

เสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ปัจจัยเหล่านี้กลายเป็นสิ่งจูงใจให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาแล้วหารายได้ในประเทศไทย ประกอบกับความต้องการของนายจ้าง ผู้ประกอบการที่ต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวไว้ทำงาน โดยเฉพาะในกิจการที่แรงงานไทยไม่ประสงค์จะทำงาน เช่น งานสกปรก งานที่มีความยากลำบาก และเสี่ยงอันตราย เป็นต้น แรงงานต่างด้าวจึงเป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการของบรรดานายจ้างเหล่านี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว อีกทั้งปัญหาที่จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องมีการควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว โดยที่พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ได้นิยามความหมาย “คนต่างด้าว” ไว้ว่าหมายถึง “บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย” ซึ่งจากคำนิยามจะเห็นได้ว่า “คนต่างด้าว” จะระบุไว้เฉพาะบุคคลเท่านั้น กรณีของนิติบุคคล จะไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว”

ในการจ้างงานหรือการรับแรงงานต่างด้าวเข้าไว้ทำงาน พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กำหนดให้นายจ้าง ผู้ประกอบการ กำหนดงานที่ให้แรงงานต่างด้าวทำนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญต่างๆ อันได้แก่

- (1) ความมั่นคงของชาติ
- (2) โอกาสในการทำงานของคนไทย คือ ต้องไม่เป็นการแย่งอาชีพของคนไทย
- (3) ความต้องการแรงงานต่างด้าว ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

แรงงานต่างด้าว ที่ประสงค์จะทำงานในประเทศไทย จะต้องแสดงความประสงค์ยื่นเรื่องขอรับใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ โดยมีเงื่อนไขว่า คนต่างด้าวที่ขอรับใบอนุญาตต้องมีส่วนที่อยู่ในราชอาณาจักร ต้องได้รับอนุญาตให้นำมาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมือง ทั้งนี้ใบอนุญาตจะมีอายุไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องออกใบอนุญาตให้ ซึ่งหมายความว่าแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตจะสามารถทำงานในประเทศไทยได้ 2 ปี โดยระบุตัวนายจ้างที่แรงงานต่างด้าวจะทำงานด้วย แรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐแล้ว มีหน้าที่ในการส่งเงินจากกองทุนเพื่อวัตถุประสงค์สำหรับการประกันค่าใช้จ่ายในการส่งลูกจ้างซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวนั้น กลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยพระราชบัญญัติคำนี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายจ้างในการหักเงินค่าจ้างของลูกจ้างต่างด้าว และนำส่งเข้ากองทุน นอกจากนี้แรงงานต่างด้าวที่ได้รับ

ใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด เงื่อนไขที่ได้วางไว้ หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการขออนุญาตก็จะถูกพักถอนใบอนุญาตนั้น และหาเป็นกรณีที่แรงงานต่างด้าวได้นำส่งเงินจากกองทุนแล้วและกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยใช้ค่าใช้จ่ายของตนเองก็มีสิทธิได้รับเงินค่าจ้างที่ถูกหักไว้ และนำส่งเข้ากองทุนคืน โดยการยื่นคำร้องขอรับเงินคืนจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

สำหรับนายจ้างหรือผู้ประกอบการที่มีความประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวไว้เข้าทำงานเป็นลูกจ้างให้นายจ้างแจ้งความประสงค์ต่อนายทะเบียน พร้อมกับชำระค่าธรรมเนียมต้องการทำสัญญาจ้างไม่น้อยกว่าสามวันทำการ และหากนายจ้างประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวที่อยู่นอกราชอาณาจักรเข้ามาทำงานกิจการของตนภายในราชอาณาจักร นายจ้างต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตพร้อมกับจะชำระค่าธรรมเนียมแทนแรงงานต่างด้าวนั้นก็ได้ การที่นายจ้างประสงค์จะรับแรงงานต่างด้าวไว้เข้าทำงาน นายจ้างต้องปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งก็คือจะรับไว้ทำงานเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตเท่านั้น หากเป็นแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐแล้ว นายจ้างไม่สามารถรับเข้าทำงานได้ หากรับไว้ทำงานจะเป็นการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิด และต้องได้รับโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวมีความสอดคล้องกับลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานในระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า และเกิดการพัฒนาดังต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 นี้จะมีความเกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ คือ สัญชาติลาว กัมพูชา และพม่า ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ดังนี้

(1) การเพิ่มบทลงโทษนายจ้าง และแรงงานต่างด้าวที่ทำผิด หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้มากขึ้น เช่น เมื่อพบว่าแรงงานต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ทั้งนายจ้างและแรงงานต่างด้าวต้องได้รับโทษโดยแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้รับใบอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับแต่หากยินยอมเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรภายในเวลาที่กำหนด (30 วัน) ก็จะยกเว้นโทษจำคุกให้เหลือเพียงโทษปรับสำหรับนายจ้างที่ได้ว่าจ้างแรงงานต่างด้าว

ที่ไม่มีใบอนุญาต จะต้องถูกปรับตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 100,000 บาท ต่อแรงงานต่างด้าวจำนวนหนึ่งคน

(2) การจ่ายเงินรางวัลนำจับให้แก่ผู้แจ้งเบาะแสการใช้แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย หรือไม่ขออนุญาตทำงานซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างกระทรวงการคลังพิจารณาอนุญาตให้หักค่าปรับจากการทำผิดไว้เป็นเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้

(3) การอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าวแบบไปกลับ (มาเข้ากลับเย็น) หรืองานตามฤดูกาลในพื้นที่ชายแดน หรือพื้นที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ชายแดนได้ โดยมีเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เช่น หนังสือข้ามแดน เป็นต้น

(4) การจัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยกรมการจัดหางานจะมีหน้าที่เก็บเงินจากนายจ้างที่จ้างแรงงานต่างด้าว ซึ่งนายจ้างจะเป็นผู้ทำหน้าที่หักค่าจ้างของแรงงานต่างด้าวนำส่งเข้ากองทุนเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งแรงงานต่างด้าวกลับประเทศ ทั้งนี้เป็นการผ่อนเบาภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาล

(5) การกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการชำระค่าธรรมเนียมการจ้าง เพื่อเป็นการจำกัดการจ้างแรงงานต่างด้าว

(6) การเปลี่ยนจากงานที่ห้ามแรงงานต่างด้าวทำไปเป็นงานที่อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวสามารถทำได้ โดยพระราชบัญญัติการจ้างงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กำหนดงานที่แรงงานต่างด้าวสามารถทำได้แทนงานที่ห้ามแรงงานทำ 39 อาชีพ ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติที่กำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามงานต่างด้าวทำซึ่งออกตามความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการจ้างงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

(7) การกำหนดอายุใบอนุญาตทำงานใหม่ โดยกำหนดให้ใบอนุญาตมีอายุไม่เกินสองปี และอนุญาตให้ต่อใบอนุญาตทำงานครั้งละไม่เกิน 2 ปี

(8) แรงงานต่างด้าวสามารถเปลี่ยนย้ายงาน นายจ้าง และสถานที่ทำงานได้

(9) คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การทำงานของคนต่างด้าว เป็นผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาคำอุทธรณ์ กรณีที่แรงงานต่างด้าวร้องเรียนในเรื่องที่นายทะเบียนไม่อนุญาตให้ทำงาน

(10) เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้อธิบดี นายทะเบียน และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่ที่สงสัยจะมีแรงงานต่างด้าวทำงาน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อตรวจสอบในช่วงระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงเวลาพระอาทิตย์ตกโดยไม่จำเป็นต้องมี

หมายค้น และกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่พบคนต่างด้าวที่ไม่ได้รับใบอนุญาตและสั่งให้ไป
รายงานตัวยังสถานีตำรวจพร้อมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่คนต่างด้าวนั้นไม่ยินยอมหรือ
คิดจะหลบหนีให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถจับคนต่างด้าวนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ
และให้นำตัวไปยังสถานีตำรวจได้โดยทันที

บทที่ 3

การดำเนินการของกระทรวงแรงงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ต้องมีการกระทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพราะรูปแบบการค้ำมนุษย์มีหลายรูปแบบ เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การค้าประเวณี การนำคนมาขอทาน เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การเอาคนลงเป็นทาส การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือ สื่อลามก เกี่ยวข้องกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การบังคับใช้แรงงานเกี่ยวข้องกับกระทรวงแรงงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าภาพหลักในเรื่องนี้ เพราะผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์จะต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟู ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางกายหรือจิตใจ การเตรียมให้สังคมยอมรับเพื่อส่งผู้ตกเป็นเหยื่อกลับคืนสู่สังคม เป็นงานในหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์

การดำเนินการร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. นโยบายและแผนระดับชาติ

วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัตินโยบายและแผนระดับชาติเรื่อง การป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็กภายในประเทศและข้ามชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งกระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้จัดทำโครงการประกอบเข้าแผนระดับชาติ 3 โครงการ ในแผนป้องกัน 2 โครงการ คือ โครงการเผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก โครงการสร้างเครือข่ายการคุ้มครองแรงงานหญิงและเด็กระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน และในแผนการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครอง 1 โครงการ คือ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือแรงงานหญิงและเด็ก ซึ่งได้ดำเนินการตามโครงการต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และทบทวนปรับปรุงใช้ต่อไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2553

2. ศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ำมนุษย์

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2548 เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ำมนุษย์ในระดับชาติ ระดับจังหวัดและต่างประเทศ เพื่อเป็นกลไก

ประสานงานด้านการค้ามนุษย์ ซึ่งได้มีคำสั่งแต่งตั้งศูนย์ปฏิบัติการค้ามนุษย์แห่งชาติขึ้น มีปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้แทนกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานและผู้แทนกรมการจัดหางาน ร่วมเป็นกรรมการด้วย

ในระดับจังหวัดได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการค้ามนุษย์จังหวัดแล้วในทุกจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมีสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดและจัดหางานจังหวัดร่วมเป็นกรรมการ

3. บันทึกข้อตกลง (Memorandum of understanding : MOU) เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็ก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546

บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็ก (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546 ปลัดกระทรวงแรงงานได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ มีรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงแรงงานว่า “กรณีที่เด็กหรือหญิงแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยไม่ถูกต้องตามกฎหมายและตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์หรือกรณีที่เด็กหรือหญิงแรงงานต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมายและภายหลังตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงานแล้วให้เจ้าหน้าที่จากกระทรวงแรงงานดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงาน”

4. บันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding หรือ MOU) ภาคต่างๆ

การจัดทำบันทึกข้อตกลง ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และจัดหางานจังหวัดร่วมจัดทำและลงนาม รวม 7 ฉบับ ดังนี้

4.1 บันทึกข้อตกลงเรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้ามนุษย์ในพื้นที่ 8 จังหวัด ภาคตะวันออก พ.ศ. 2549

4.2 บันทึกข้อตกลงเรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ 19 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไข ปัญหาการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2549

4.3 บันทึกข้อตกลงเรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้ำมนุษย์ในพื้นที่ 6 จังหวัด ภาคใต้ฝั่งตะวันตก พ.ศ. 2550

4.4 บันทึกข้อตกลงเรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันด้านการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 8 จังหวัด ภาคใต้ฝั่งตะวันออก พ.ศ. 2550

4.5 บันทึกข้อตกลง ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติร่วมกันด้านการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 17 จังหวัด ภาคเหนือ พ.ศ. 2550

4.6 บันทึกข้อตกลง ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติร่วมกันด้านการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 8 จังหวัด ภาคกลางตอนล่าง พ.ศ. 2551

4.7 บันทึกข้อตกลง ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติร่วมกันด้านการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 9 จังหวัด ภาคกลางตอนบน พ.ศ. 2551

5. การจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปรามและช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้จัดทำโครงการจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปรามและช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง) มีแนวทางในการดำเนินงานด้านแรงงานที่เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์อย่างเป็นระบบ และนำไปใช้ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก ILO ซึ่งทั้ง 2 กรม ได้ส่งผู้แทนไปร่วมร่างจนแล้วเสร็จและมีการสัมมนาพิจารณาร่างแนวปฏิบัติเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551 และจัดพิธีลงนามในแนวปฏิบัติในวันที่ 30 เมษายน 2551 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พม.)

ลักษณะของแนวปฏิบัติ จะสอดคล้องรับกับบันทึก MOU เกี่ยวกับการป้องกัน
ปราบปรามการค้ามนุษย์ในพื้นที่ที่ได้จัดทำไปแล้วทั่วประเทศ ทั้ง 7 ฉบับ

6. หลักสูตรการฝึกอบรม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แต่งตั้งคณะทำงาน
เพื่อจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการตามแนวปฏิบัติฯ โดยได้รับการสนับสนุน
งบประมาณจาก ILO มีรองปลัดกระทรวงแรงงาน (นายพรชัย อยู่ประยงค์) เป็นที่ปรึกษา
นางสายสุรี จุติกุล ประธานคณะทำงาน ผู้แทนกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และ
กรมการจัดหางาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ NGOs รวม 20 คน เป็นคณะทำงาน
มีการประชุม 3 ครั้ง ได้หลักสูตร “ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของกระทรวงแรงงานและ
ผู้เกี่ยวข้องในการป้องกัน ปราบปรามและช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
ด้านแรงงาน”

การดำเนินงานของกระทรวงแรงงาน

นโยบายของรัฐบาลในการประชุมระดับชาติ เรื่อง การค้ามนุษย์ เมื่อวันที่ 6
สิงหาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งได้มอบนโยบายให้แก่องค์กรภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ดำเนินการและกระทรวงแรงงานได้รับนโยบายมาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาท
อำนาจหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน ประกอบด้วย

1. การคุ้มครองป้องกันมิให้คนหางานไทยที่ประสงค์จะไปทำงานในต่างประเทศ
ถูกหลอกลวงและตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์จากกลุ่มมิจฉาชีพผู้แสวงหาประโยชน์
ในทางมิชอบจากคนหางาน
2. การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดแก่สังคมไทย
3. การให้ความคุ้มครองแรงงานที่ทำงานในประเทศไทยให้ได้รับการคุ้มครองตาม
กฎหมาย

การดำเนินงานของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

เนื่องจากการจัดส่งคนไทยไปทำงานต่างประเทศ ภายใต้กฎหมายของกรมการจัดหางาน รวมถึงการที่คนไทยเดินทางไปทำงานต่างประเทศเอง ในหลายกรณีอาจประสบปัญหาถูกหลอกลวง ถูกบังคับใช้แรงงาน หน่วยงานของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน คือ สำนักงานแรงงานในต่างประเทศ และสำนักงานประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ มีส่วนสำคัญในการให้ความช่วยเหลือแม้ว่าขณะนี้ยังไม่เกิดคดีค้ำมนุษย์กับแรงงานไทยในต่างประเทศ แต่มีคนไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ ถูกหลอกลวงไปแล้วไม่ได้ทำงาน หากไม่ได้รับความช่วยเหลืออาจตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ได้

การดำเนินงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ตามมาตรา 6 ของอนุสัญญาบัญญัติให้ประเทศภาคีกำหนดและปฏิบัติตามแผนงานดำเนินการเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก โดยร่วมปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรนายจ้าง และองค์กรลูกจ้าง รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญารูปแบบที่เลวร้ายของการใช้แรงงานเด็ก ได้แก่

1) ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับทาส เช่น การค้า และการซื้อขายเด็ก แรงงานขูดหิน แรงงานไพร่คิดที่ดิน แรงงานบังคับหรือเรียกเกณฑ์ ซึ่งรวมถึงการบังคับหรือเรียกเกณฑ์เด็กเพื่อใช้ในการสู้รบ

2) การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามก หรือเพื่อการแสดงลามก

3) การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติดที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

4) งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก

รูปแบบที่ 1,2,3,4 เป็นรูปแบบเดียวกันกับการค้ำมนุษย์ กระทรวงแรงงาน เกี่ยวข้องกับรูปแบบที่ 1 และแต่เนื่องจากเป็นอนุสัญญาของ ILO กระทรวงแรงงานจึง เป็นเจ้าภาพหลัก ส่วนการดำเนินการเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ในการดำเนินงานจึง จำเป็นต้องอาศัยรูปแบบสหวิชาชีพ

การให้สัตยาบันในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ จึงเป็น จุดเริ่มต้นของการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด ของการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้ข้อตกลงระหว่างสำนักงานแรงงาน ระหว่างประเทศ (ILO) กับกระทรวงแรงงานที่ได้มีการลงนาม เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2546 โดยปลัดกระทรวงแรงงานขณะนั้น (นายอภิรักษ์ จันทนกุลกะ) เป็นผู้ลงนาม ซึ่ง ILO ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการเงิน และได้ว่าจ้างคณาจารย์จาก สาขาพัฒนา แรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษา โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ และเป็นผู้จัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ ทั้งนี้ได้กำหนด กิจกรรมดำเนินงาน 4 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยกระทรวงแรงงานร่วมกับที่ปรึกษา โครงการฯ ได้จัดประชุม เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 เป็นการประชุมผู้แทนภาครัฐ จำนวน 30 คน และวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 เป็นการประชุมผู้แทนองค์การนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรพัฒนาเอกชน ILO และนักวิชาการ จำนวน 30 คน เพื่อให้ความเห็น ต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ

กิจกรรมที่ 2 คณะที่ปรึกษาโครงการฯ จัดทำร่างแผนระดับชาติ

กิจกรรมที่ 3 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติเพื่อพิจารณาและรับรองร่าง แผนระดับชาติ

กิจกรรมที่ 4 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลง

กระทรวงแรงงานได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติเพื่อพิจารณาและรับรอง ร่างแผนระดับชาติ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2546 ณ โรงแรม Merchant Court กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 92 คน ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ สมาชิกวุฒิสภา นักวิชาการ ผู้แทน ILO สื่อมวลชน ฯลฯ ผลการประชุมมีมติรับรองร่างแผนระดับชาติฯ

ที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอของการประชุมกลุ่มย่อย สรุปสาระสำคัญของร่างแผนปฏิบัติการฯ ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานการณ์แรงงานเด็กในประเทศไทยก่อนและหลังการให้สัตยาบัน

ส่วนที่ 2 กลไกทางกฎหมายมาตรการและการดำเนินงาน เพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในประเทศไทยได้ดำเนินงานตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา

ส่วนที่ 3 มาตรการและกลยุทธ์เชิงป้องกัน ปราบปราม พื้นฟูการปรับตัวเข้าสู่สังคม และการเสริมสร้างประสิทธิภาพของแผน

ส่วนที่ 4 กรอบการดำเนินงานในอนาคต ให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

เนื่องจากตามมาตรา 5 ของอนุสัญญาบัญญัติให้ประเทศภาคีต้องจัดตั้งหรือกำหนดกลไกที่เหมาะสมเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามบทบัญญัติที่ให้ผลในทางปฏิบัติแก่อนุสัญญา กระทรวงแรงงาน โดยสำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน จึงได้จัดประชุมเตรียมการตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2548 ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมอบหมายให้รองอธิบดีขณะนั้น (นางอัมพร นิตสิริ) เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ที่ประชุมได้พิจารณาองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการระดับชาติฯ และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการระดับชาติ ประกอบด้วยที่ปรึกษาและคณะกรรมการรวม 24 คน โดยมีนางสายสุรี จุติกุล เป็นที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการสำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ในการนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติการแต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการระดับชาติฯ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้ลงนามในคำสั่งกระทรวงแรงงานที่ 57/2549 เรื่อง แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ลงวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2549 ทั้งนี้ในคำสั่งดังกล่าวมีอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานหรือผู้แทน เป็นกรรมการและเลขานุการด้วย

ในการดำเนินการของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้นำร่างแผน

ระดับชาติ เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการระดับชาติฯ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2549 เพื่อให้การรับรอง ที่ประชุมมีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติและติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยมีอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นประธานอนุกรรมการให้ทำหน้าที่ทบทวนร่างแผนระดับชาติฯ ให้ปรับเนื้อหาของแผนฯ ให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และนำเสนอแผนระดับชาติฯ ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วให้คณะกรรมการระดับชาติเพื่อพิจารณาให้การรับรอง

ประธานอนุกรรมการจัดทำแผนระดับชาติฯ (อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) มีคำสั่งตั้งคณะทำงานศึกษาและทบทวนแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ลงวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2549 โดยมีรองอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่กำกับดูแลสำนักคุ้มครองแรงงาน เป็นประธานคณะทำงาน ทำหน้าที่พิจารณาทบทวนร่างแผนฯ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาและดำเนินการจัดประชุมคณะทำงานศึกษาและทบทวนแผนปฏิบัติการระดับชาติฯ 2 ครั้ง คือ วันที่ 20 เมษายน 2550 และวันที่ 28 มิถุนายน 2550 เพื่อพิจารณาร่างแผนระดับชาติฯ ฉบับปรับปรุงใหม่ซึ่งจัดทำโดย อาจารย์จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายหลังจากทำร่างแผนแล้ว คณะอนุกรรมการได้จัดประชุมการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติฯ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2550 โดยมีอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นประธานการประชุม เพื่อพิจารณาร่างแผนระดับชาติฯ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับโครงร่างแผนระดับชาติฯ และใช้ชื่อแผนว่า “แผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” กำหนดระยะเวลาดำเนินการตามแผน 5 ปี

วันที่ 29 พฤษภาคม 2551 ได้จัดประชุมคณะกรรมการระดับชาติฯ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (นางอุไรวรรณ เทียนทอง) เป็นประธานการประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนระดับชาติฯ ซึ่งที่ประชุมมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างแผนระดับชาติฯ ในหลายประเด็น และมีมติให้จัดตั้งคณะทำงาน และให้เชิญผู้แทนจากหน่วยงานภายนอกเข้าร่วมเป็นคณะทำงานด้วย โดยมีนางสายสุรี จุติกุล เป็นที่ปรึกษาคณะทำงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จึงมีคำสั่งที่ 301/2551 ลงวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาทบทวนร่างแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายขึ้น คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่พิจารณาทบทวนร่าง

แผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย มีการจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและทบทวนร่างแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย จำนวน 9 ครั้ง ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการฯ มีมติให้ปรับชื่อ “แผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” เป็นชื่อ “นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” และปรับระยะเวลาดำเนินการเป็น 6 ปี เริ่มจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 – 2557 และในการนี้ ILO ให้การสนับสนุนงบประมาณการจัดประชาพิจารณ์ร่างนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2551 ณ โรงแรมปรีณส์ตันพาร์ค สวีท คินแดง กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นายจ้าง ลูกจ้าง องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการจัดทำร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ มีผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์จำนวนทั้งสิ้น 109 คน ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน

สรุปผลการประชาพิจารณ์ร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ คือ ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์เห็นด้วยกับชื่อนโยบายและแผนระดับชาติฯ ระยะเวลาในการดำเนินการเค้าโครงเนื้อหาสาระของร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมบางประเด็นเกี่ยวกับมาตรการดำเนินการในแต่ละยุทธศาสตร์ ผลจากประชาพิจารณ์ได้นำมาจัดประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติฯ ครั้งที่ 1/2551 ในวันที่ 28 สิงหาคม 2551 เพื่อพิจารณารับรองร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับ โครงร่างของแผนระดับชาติฯ ให้ใช้ชื่อแผนว่า “นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” กำหนดระยะเวลาดำเนินการตามแผน 6 ปี โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับแก้เนื้อหาบางประเด็น และมีมติเห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการฯ นำร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ ที่ปรับแก้แล้วเข้าสู่การพิจารณาให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการระดับชาติฯ

ในการประชุมคณะกรรมการระดับชาติฯ ครั้งที่ 2/2551 วันที่ 29 กันยายน 2551 เพื่อพิจารณาให้การรับรองร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ ตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอ และเห็นชอบให้นำร่างนโยบายและแผนระดับชาติฯ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อรับทราบ ก่อนที่จะนำไปเผยแพร่และ

แจ้งเวียนให้ภาคีที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแผนแม่บทในการดำเนินงานเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายต่อไป

การดำเนินการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายนี้เป็นอีกภารกิจหนึ่งของกระทรวงแรงงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ สำหรับเหยื่อการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัดการค้ามนุษย์ในเหยื่อที่เป็นเด็กหมดสิ้นไปจากสังคม สาระสำคัญโดยสรุปมีดังนี้

1.1 ด้านนโยบาย มุ่งจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบโดยระดมสรรพกำลังทั้งด้านความคิด การปฏิบัติ และจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม ดำเนินงานโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ยึดหลักสิทธิเด็ก สิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม ส่งเสริมกลไกทุกระดับให้ดำเนินการตามแผนฯ

1.2 ด้านยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

1.2.1 ยุทธศาสตร์การป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการมิให้เด็กเข้าสู่การทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย โดยมีมาตรการดำเนินการ เช่น การรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ การเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น

1.2.2 ยุทธศาสตร์การช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างระบบการรับรู้ตำแหน่งหรือสถานที่ที่มีเด็กทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย สร้างหลักประกันในการคุ้มครองแรงงานเด็กจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย ฟื้นฟูพัฒนาการเด็กที่ถูกนำออกมาจากสภาพการทำงานที่เลวร้าย และส่งเด็กกลับคืนครอบครัวและสังคม โดยมีมาตรการดำเนินการ เช่น การสร้างและพัฒนาเครื่องมือและระบบในการคุ้มครองเด็กจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย การช่วยเหลือฟื้นฟูและส่งเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว สังคม

1.2.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องและประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยมีมาตรการดำเนินการ เช่น ศึกษา วิเคราะห์ และทบทวนกฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นต้น

1.2.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังความรู้และสร้างเสริมศักยภาพของบุคลากร มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนากำลังความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยมีมาตรการดำเนินการ เช่น จัดให้มีการศึกษาวิจัย รวบรวมบทเรียนการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

1.2.5 ยุทธศาสตร์พัฒนากลไกและระบบการบริหารจัดการ มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างและพัฒนาศักยภาพของกลไกและระบบการบริหารจัดการในการดำเนินงานเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีมาตรการดำเนินการ เช่น จัดให้มีกลไกระดับชาติ กลไกระดับจังหวัด จัดตั้งระบบรับแจ้งเหตุฉุกเฉินการบริหารจัดการ โดยการติดตามผลการดำเนินงาน จัดทำตัวชี้วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนระดับชาติฯ เป็นต้น

การดำเนินงานของกรมการจัดหางาน

กรมการจัดหางานได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ที่สำคัญดังนี้

1. การคุ้มครองป้องกันมิให้คนหางานไทยที่ประสงค์จะไปทำงานในต่างประเทศ ถูกหลอกลวงและตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์จากกลุ่มมิจนาซีพที่แสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบจากคนหางาน

1.1 ดำเนินการตามนโยบาย “คุ้มครองแรงงานไทยในต่างประเทศไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้าจัดหางานและนายจ้าง”

1.2 ดำเนินการตามมาตรการที่สำคัญ คือ

1.2.1 มาตรการส่งเสริมและขยายตลาดแรงงาน

(1) จัดตั้งศูนย์บริการการไปทำงานต่างประเทศ (Thailand Overseas Employment Administration) เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน หน่วยงานออกหนังสือเดินทาง หน่วยงานตรวจสอบประวัติทางธุรกรรม หน่วยงานตรวจสอบสุขภาพของคนหางาน หน่วยงานทดสอบฝีมือแรงงาน ผู้ให้บริการเงินกู้มาเปิดสำนักงานอยู่ด้วยกันเป็นการบริการในจุดเดียว (One stop Service) เพื่อให้สามารถให้บริการแก่คนหางานได้สะดวกเร็วยิ่งขึ้น

(2) ปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของคนหางานได้สะดวกขึ้น

(3) การเดินทางไปเจรจากับประเทศปลายทางเพื่อขยายตลาดแรงงาน โดยบริษัทจัดหางานเอกชนเป็นผู้จัดส่งหรือการจัดส่งโดยกระทรวงแรงงาน ฯลฯ การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้แรงงานไทยได้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศปีละกว่า 100,000 คน ซึ่งประมาณ 50 % ของคนหางานจะเป็นแรงงานสตรี

1.2.2 มาตรการคุ้มครองคนหางาน ประกอบด้วย

(1) ด้านการป้องกัน

- จัดอบรมเตรียมความพร้อมให้คนหางานก่อนตัดสินใจสมัครไปทำงานต่างประเทศเพื่อให้มีความรู้ถึงขั้นตอนการสมัครงาน การเตรียมตัวเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการไปทำงานต่างประเทศตลอดจนให้ความรู้เพื่อป้องกันการถูกหลอกลวงและการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

- ให้ความรู้ความเข้าใจแก่บริษัทจัดหางานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายทั้งในด้านการจัดทำเอกสารสำนักงาน กระบวนการและวิธีการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมอบรมแก่ผู้รับอนุญาตจัดหางานและเจ้าหน้าที่บริษัทจัดหางานเพื่อไปทำงานต่างประเทศทั่วประเทศอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

- ตรวจสอบการดำเนินการของบริษัทจัดหางานเอกชนทั่วประเทศอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันมิให้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย

- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการไปทำงานต่างประเทศให้แก่ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนผู้สนใจ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการไปทำงานในต่างประเทศ และสามารถนำความรู้นี้ไปเผยแพร่ต่อประชาชนทั่วไปในลักษณะของเครือข่ายชุมชน เพื่อป้องกันการหลอกลวงคนหางาน

- ตรวจสอบการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของหางาน โดยด่านตรวจคนหางานและความร่วมมือกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

(2) ด้านการปราบปราม

- จัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามการหลอกลวง

คนหางาน

- การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานจัดหางานจังหวัด เป็นต้น

(3) ด้านกฎหมาย

- ดำเนินการพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตต่อบริษัทจัดหางานที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528

- ดำเนินคดีทางอาญาแก่ผู้ที่ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

(4) การรณรงค์และการประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันมิให้

คนหางานถูกหลอกลวงจากกลุ่มมิชชันนารีหรือผู้กระทำการหลอกลวงคนหางานไปทำงานต่างประเทศ

2. การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมไทย โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การรับรายงานตัวจดทะเบียนและผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าว

หลบหนีเข้าเมืองอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานได้โดยถูกกฎหมาย ปัญหาการลักลอบเข้ามาในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศลาว กัมพูชา และพม่า เป็นปัญหาเรื้อรังสำหรับประเทศไทยมาโดยตลอด และแรงงานต่างด้าวเหล่านี้มีความเสี่ยงสูงต่อการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เพราะการเข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทยของกลุ่มแรงงานต่างด้าวเหล่านี้เป็นการเข้ามาอย่างผิดกฎหมายและเกรงกลัวต่อการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้เป็นโอกาสและข้อได้เปรียบของนายจ้างในการจ้างแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ในราคาถูก มีการละเมิดสิทธิด้านแรงงาน การเอารัดเอาเปรียบ ทำร้าย ทารุณกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2547 จึงได้มีนโยบายอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ คือ สัญชาติลาว กัมพูชา และพม่าที่ลักลอบอยู่อาศัยและทำงานอย่างผิดกฎหมายขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเพื่อให้ได้รับสิทธิที่อยู่อาศัยและทำงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายผลของ

นโยบาย ปรากฏว่ามีแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยได้มารายงานตัวจดทะเบียนและขอใบอนุญาตทำงานต่อภาครัฐถึงจำนวน 668,576 คน ซึ่งเป็นแรงงานสัญชาติพม่า จำนวน 568,928 คน สัญชาติลาว จำนวน 51,336 คน และสัญชาติกัมพูชา จำนวน 48,312 คน นโยบายดังกล่าวถึงได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะช่วยให้ผู้ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายที่มีโอกาสถูกกวดขัน ทารุณ เฮอร์คเอาเปรียบได้ง่าย มีโอกาสเข้าสู่ระบบกฎหมายโดยถูกต้องไม่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และแรงงานต่างด้าวมุ่งงานทำ มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามหลักสิทธิมนุษยชนตลอดจนหน่วยงานราชการมีระบบฐานข้อมูลที่สะดวกต่อการตรวจสอบ การดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวมิให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้มากขึ้น

2.2 การปรับเปลี่ยนสถานภาพของแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายให้เป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมาย โดยให้ประเทศต้นทาง (พม่า ลาว กัมพูชา) เข้ามาดำเนินการพิสูจน์สัญชาติและออกเอกสารรับรองเพื่อใช้ในการขอรับการตรวจลงตราและขออนุญาตทำงาน ซึ่ง ณ ปัจจุบันการดำเนินการเฉพาะแรงงานจากประเทศลาวและกัมพูชา สามารถพิสูจน์สัญชาติได้จำนวน 90,984 คน จำแนกเป็นสัญชาติลาว จำนวน 50,236 คน และสัญชาติกัมพูชา จำนวน 40,748 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2550) การพิสูจน์สัญชาติและการออกเอกสารรับรองนี้มีผลให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้รับสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นเวลา 2 ปี และสามารถต่ออายุได้อีก 2 ปี ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อแรงงานต่างด้าวในความมั่นคงการทำงาน ไม่ต้องคอยหลบซ่อน นอกจากนี้ยังเกิดประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบการเข้ามาทำงานของคนต่างด้าว และการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายแก่แรงงานต่างด้าวได้ครอบคลุมทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

2.3 การนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลไทยกับประเทศสหภาพพม่า ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคเพื่ออำนวยความสะดวกให้มีการนำแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายมากขึ้น

2.4 การประชาสัมพันธ์ ให้คำปรึกษาชี้แจง/แนะนำให้นายจ้าง สถานประกอบกิจการรับทราบและเข้าใจถึงข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้อง และบทลงโทษตามกฎหมายหากมีการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนจ้างแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย รวมถึงสิทธิประโยชน์ที่แรงงานต่างด้าวพึงได้รับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 เช่นเดียวกับแรงงานไทย

2.5 การสร้างและขยายเครือข่ายในการแจ้งเบาะแสการลักลอบจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในกลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วภูมิภาค

2.6 ตรวจสอบการทำงานของแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบกิจการต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฝ่ายปกครอง ทหาร ในการปราบปราม จับกุม และดำเนินคดีแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง โดยเป็นการจับกุมขบวนการค้ามนุษย์นำเข้าแรงงานที่ผิดกฎหมาย การจับกุมนายจ้างที่ว่าจ้างคนต่างด้าวไว้ทำงาน โดยไม่ได้รับใบอนุญาตทำงานโดยการตรวจสอบ ปราบปราม จับกุมและดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวนั้น ถ้าหากพบว่าแรงงานต่างด้าวถูกจับกุมในฐานะความผิดการหลบหนีเข้าเมือง หรือฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาตทำงานจากกระทรวงแรงงาน จะประสานร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อดำเนินการกับผู้ถูกจับกุมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถ้าพบว่าบุคคลใดเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการพิเศษโดยไม่แจ้งข้อกล่าวหาแก่เหยื่อ แต่จะให้ความช่วยเหลือโดยกันเหยื่อไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหายและพยานในคดีเพื่อจะเอาผิดต่อตัวนายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิงหลบซ่อนหรือผู้ค้ามนุษย์ในความผิดทุกข้อหาที่มีการตรวจสอบและพบความผิด ทั้งนี้ เป็นการปฏิบัติตามข้อตกลง เรื่อง “แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546” ว่ากรณีที่เด็กหรือหญิงแรงงานต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมายและภายหลังตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงานแล้วให้เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงาน

บทที่ 4

เปรียบเทียบการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา การค้ามนุษย์ในประเทศกับต่างประเทศ

การเปรียบเทียบการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในต่างประเทศ กำหนดประเด็น

1. การดำเนินการของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน
2. การดำเนินงานด้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. การดำเนินงานด้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
4. การประชุม Vienna Forum to Fight Human Trafficking
5. กรณีตัวอย่างการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแรงงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

การดำเนินงานของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ประสบปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามแดนมากที่สุด ภูมิภาคหนึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการค้ามนุษย์ในภูมิภาค การเคลื่อนย้ายของประชากรไปยังประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่มากกว่า โดยเฉพาะการเปิดพรมแดนประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Sub-region) ได้แก่กัมพูชา จีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พม่า ไทย และเวียดนาม ทำให้การเดินทางข้ามแดนเป็นได้ง่ายขึ้น ปัจจุบันหลายประเทศในอาเซียนจึงเป็นทั้งต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางสำหรับการค้ามนุษย์ กระบวนการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่สิ้นสุดลงด้วยการใช้แรงงานบังคับ ข่มขู่ให้ทำงานโดยไม่สมัครใจ หรือถูกบังคับให้ทำงานเกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการทางเพศ ประเทศกลุ่มภูมิภาคอาเซียนจึงเป็นที่จับตามองของสายตาประชาคมโลก กล่าวคือ

กัมพูชา เป็นประเทศต้นทางมายังไทยและเวียดนาม

อินโดนีเซีย เป็นประเทศต้นทางไปหลายประเทศในอาเซียน และนอกอาเซียน

ลาว เป็นประเทศต้นทางไปประเทศอาเซียนอื่นๆ และเป็นประเทศทางผ่านไปยังเวียดนาม และไทย

มาเลเซีย เป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง

ฟิลิปปินส์ เป็นประเทศต้นทางไปหลายประเทศในอาเซียน และประเทศอื่นๆ

ไทย เป็นประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง

เวียดนาม เป็นประเทศต้นทางไปประเทศอาเซียนอื่นๆ

การดำเนินการของอาเซียนต่อปัญหาการค้ามนุษย์

ปัญหาการค้าสตรีและเด็กได้รับการกล่าวถึงครั้งแรกโดยผู้นำอาเซียนในการประชุมผู้นำอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการในปี 2540 (1997) ซึ่งได้เรียกร้องให้มีมาตรการที่เข้มงวดในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งรวมถึงการค้าสตรีและเด็ก และในที่ประชุมครั้งนั้นได้มีการรับรองวิสัยทัศน์ อาเซียน 2020 ซึ่งกำหนดให้มีแนวปฏิบัติและมาตรการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหของภูมิภาค ซึ่งรวมถึงการค้าสตรีและเด็ก และในปี 2541 (1998) ผู้นำอาเซียนได้รับรองแผนปฏิบัติการชานอย เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับอาเซียนในการดำเนินการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมภายหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน แผนดังกล่าวเรียกร้องให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการค้าและการกระทำรุนแรงต่อสตรีและเด็ก

ในปี 2547 ได้มีการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 10 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2547 ที่เวียงจันทน์ ที่ประชุมได้ให้การรับรองปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ซึ่งกำหนดแนวทางความร่วมมือระหว่างอาเซียนในการต่อต้านปัญหาการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองของประเทศอาเซียน และได้รับรองแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Programme – VAP) ซึ่งประกอบด้วยแผนการดำเนินงานใน 3 สาขาหลักของอาเซียน (ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวได้ครอบคลุมถึงการส่งเสริมความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ด้วย

กลไกของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์

- การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime – AMMTC) / การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Officials Meeting on Transnational Crime – SOMTC)

- คณะกรรมการอาเซียนด้านสตรี (ASEAN Committee on Women)
- การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหัวหน้าฝ่ายการกงสุลกระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน (Meeting of the ASEAN Directors – General of Immigration Department and Heads of Consular Affairs Divisions of the Ministries of Foreign Affairs – DGICM) ของไทยมีสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการกงสุลเป็นหน่วยงานหลัก

การดำเนินการในกรอบ SWMTC / AMMTC

ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ SOMTC ครั้งที่ 2 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2545 ได้เห็นชอบแผนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Work Programme to Implement the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime) ซึ่งระบุความร่วมมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

การแลกเปลี่ยนข่าวสาร

- รวบรวมกฎระเบียบของประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการลักลอบค้ามนุษย์ เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งคลังข้อมูลในประเทศสมาชิกและใน ASEANWEB
- ศึกษาแนวโน้มและวิธีการปฏิบัติในการลักลอบค้ามนุษย์ในภูมิภาค โดยใช้ข้อมูลการศึกษาในระดับประเทศพื้นฐาน
- สร้างจิตสำนึกของสาธารณชนในด้านระดับรากหญ้าเกี่ยวกับกฎระเบียบในเรื่องการลักลอบค้ามนุษย์ในภูมิภาค
- จัดทำนามสงเคราะห์ผู้ประสานงานในหน่วยงานด้านนโยบายและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งสถาบันการศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน และอำนวยความสะดวกในการสร้างเครือข่าย และการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่ทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน
- ใช้ประโยชน์สูงสุดจากการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ

ความร่วมมือด้านกฎหมาย

- ดำเนินการให้อาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวกับการลักลอบค้ามนุษย์เป็นความผิดทางอาญาในทุกประเทศสมาชิก
- แลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสารเพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่เกี่ยวข้องของประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องกัน
- ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำความช่วยเหลือในเรื่องทางอาญาในระดับพหุภาคีและทวิภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการจับกุม สอบสวน ดำเนินคดี เนรเทศ แลกเปลี่ยนพยาน แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพยานหลักฐาน การสอบสวนและการจับกุม
- ประสานงานกับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกฎหมาย (ASEAN Senior Law Officials Meeting – ASLOM) ในการปฏิบัติตาม ASEAN Legal Information Network System - LINKS)

การบังคับใช้กฎหมาย

- จัดทำแผนงานฝึกร่วมเพื่อต่อต้านการลักลอบค้ามนุษย์ โดยให้ประเทศสมาชิกจัดทำข้อเสนอโครงการต่อการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (SOMTC) เพื่อรับรอง และเสนอให้สำนักเลขาธิการอาเซียนพิจารณาต่อไป

การฝึกอบรม

- พัฒนาแผนงานฝึกอบรมระดับภูมิภาคและจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการสอบสวน เพื่าระวัง ตรวจสอบ ติดตามและรายงานผล
- พัฒนาแผนงานฝึกอบรมระดับภูมิภาคสำหรับการดูแลภายหลังการส่งกลับ การฟื้นฟู และการคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อ

การเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กร

- ส่งเสริมเครือข่ายของหน่วยงาน / องค์กรในประเทศสมาชิกอาเซียน
- เสริมสร้างการเชื่อมโยงระหว่างกลไกอาเซียนที่รับผิดชอบงานด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์

ความร่วมมือกับประเทศภายนอก

- ขอรับความช่วยเหลือจากประเทศคู่เจรจา องค์กรภูมิภาค องค์กรชำนาญพิเศษของสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ในเรื่องการต่อต้านการลักลอบค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและกิจกรรมขององค์กรข้ามชาติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

การดำเนินงานในกรอบคณะกรรมการอาเซียนด้านสตรี

ได้มีการจัดทำโครงการ ASEAN – Australia Regional Cooperation to Prevent People Trafficking โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานในการทำงานร่วมกัน โดยการพัฒนานโยบายระดับภูมิภาค ในระยะแรกของโครงการจะเน้นการดำเนินโครงการใน 4 ประเทศที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม โครงการได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือน เมษายน 2546 นอกจากนี้ รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนยังได้ลงนามในปฏิญญาการจัดความรุนแรงต่อสตรีในภูมิภาคอาเซียน เมื่อเดือนมิถุนายน 2547

การดำเนินงานในกรอบที่ประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหัวหน้าฝ่ายการกงสุลกระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน (DGICM)

ที่ประชุม DGICM ได้เสนอร่างปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ซึ่งปฏิญญาดังกล่าวได้รับการรับรองจากที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 10 ที่เวียงจันทน์เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2547 แล้ว

นอกจากนี้ ที่ประชุม DGICM ยังได้หารือในประเด็นความร่วมมือต่างๆ ที่จะมีส่วนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ อาทิ การจัดตั้งเครือข่ายการเข้าเมืองของอาเซียน (ASEAN Immigration Network) การกระชับความร่วมมือด้านการป้องกัน การปลอมแปลงเอกสารเดินทาง และการปรับปรุงกลไกการแลกเปลี่ยนข่าวสาร

โครงการของอาเซียนด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ในปี 2548

อินโดนีเซียจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “Workshop on Combating Trafficking in Persons Particularly Women and Children” ซึ่งอยู่ภายใต้แผนปฏิบัติการ

เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติของอาเซียน (Work Programme to Implement the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime) ในกรอบ AMMTC/SOMTC โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก Japan – ASEAN General Exchange Funds

การประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมจากประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาต่างๆ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์ รวมทั้งทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับนิยามของการค้ามนุษย์และเหยื่อของการค้ามนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพให้กับหน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิก และส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงภัยจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ซึ่งเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ในภูมิภาค

การดำเนินงานด้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. สถานการณ์การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศหนึ่งในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่ประสบปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามแดน และถูกประชาคมโลกจับตามองว่า ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ใน 2 สถานะ คือ

1) สถานะประเทศต้นทาง คือ เป็นประเทศที่มีการส่งเด็กและหญิงไปขายต่างประเทศ

2) สถานะประเทศทางผ่าน คือ เป็นผู้รับคน เด็ก และหญิง จากประเทศอื่นทั้งในภูมิภาคเดียวกัน และนอกภูมิภาคเข้ามา และผ่านไปประเทศอื่น

เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศที่ไม่มีเขตแดนติดกับทะเล และมีพรมแดนติดต่อกับ 5 ประเทศ คือ ทิศเหนือติดกับประเทศจีนและพม่า ทิศตะวันออกติดกับเวียดนาม ทิศใต้ติดกับประเทศกัมพูชา และทิศตะวันตกติดกับประเทศไทย สภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศต่างๆ จึงเป็นปัจจัยที่เหมาะสม และเอื้อต่อการค้ามนุษย์ ประกอบกับการขยายตัวของขบวนการค้ามนุษย์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสาเหตุสำคัญหลายประการ อาทิเช่น

1. ปัญหาความยากจนของประชาชน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,621,982 คน จำแนกเป็นประชากรหญิงจำนวน 2,821,431 คน และประชากรชายจำนวน 2,800,551 คน ร้อยละ 80 ของจำนวนประชากรอาศัยอยู่ตามชนบท ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก มีรายได้ต่อหัวต่ำกว่า 400 \$ ต่อปี

2. มีการจ้างงานที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการจ้างงานในเขตชุมชนและอยู่ในชนบท

3. เด็กมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ หรือไม่ได้รับการศึกษา

4. เด็กขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ หรือพ่อแม่เสียชีวิตทำให้เด็กขาดที่พักพิงกลายเป็นเด็กเร่ร่อนขอทานและขายแรงงาน หรืออพยพเข้ามาหางานทำอยู่ในตัวเมือง

5. การขาดโอกาสในการทำงานของคนวัยหนุ่มสาว

6. ปัญหาขาดความสมดุลระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท ทำให้ประชาชนในชนบทย้ายถิ่นฐานไปหางานทำในตัวเมืองหรือต่างประเทศ

การค้ำมนุษย์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำมาซึ่งความเสียหายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะการค้ำมนุษย์ในเด็กและหญิง ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักถูกทารุณกรรมทั้งการถูกทารุณกรรมทางร่างกาย และทารุณกรรมทางเพศ ซึ่งการทารุณกรรมทางร่างกายจะเกิดจากการทุบตี ทำร้ายร่างกายเนื่องจากเหยื่อจัดคำสั่งหลบหนี ขัดขืน หรือทำงานไม่ได้ตั้งใจ ในเหยื่อบางรายการทารุณกรรมทางร่างกายเกิดจากสภาพการทำงานที่หนัก ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน โดยเฉพาะการทำงานอยู่ในบ่อแร่ หรือเรือประมง ส่วนการทารุณกรรมทางเพศของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี การให้บริการทางเพศแก่ลูกค้า หรือการถูกข่มขืนจากการทำงานเป็นคนรับใช้ในบ้าน

รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตระหนักถึงปัญหาการค้ำมนุษย์ที่เกิดขึ้น ได้นำมาตรการต่าง ๆ ในหลายด้านมาใช้ มาตรการของการดำเนินการประการหนึ่งก็คือการเข้าร่วมเป็นภาคีของกลุ่มประเทศอาเซียนในการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ เพื่อกำหนดมาตรการในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และประสานความร่วมมือกันระหว่างอาเซียนซึ่งจะเป็นในลักษณะการแลกเปลี่ยนข่าวสาร การให้ความร่วมมือด้านกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การฝึกอบรม การเสริมสร้างจิต

ความสามารถขององค์กรและความร่วมมือกับประเทศภายนอก โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในด้านการปฏิบัติตามอนุสัญญา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีการปฏิบัติตามมาตรา 127 ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ได้แก่

1 ให้รัฐภาคีร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด โดยสอดคล้องกับระบบกฎหมายและระบบการปกครองภายในของตนเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่จะต่อสู้กับความผิดที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง

2 ให้รัฐภาคีพัฒนาจัดทำความตกลง หรือข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคีว่าด้วยความร่วมมือโดยตรงระหว่างหน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย ในกรณีที่ไม่มี ความตกลงหรือข้อตกลงเช่นว่าระหว่างรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง รัฐภาคีดังกล่าวอาจพิจารณาใช้อนุสัญญานี้เป็นพื้นฐานสำหรับความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายระหว่างกัน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง ในกรณีที่เหมาะสมให้รัฐภาคีร่วมทั้งองค์การระหว่างประเทศหรือองค์การระดับภูมิภาคใช้ประโยชน์จากความตกลง หรือข้อตกลงอย่างเต็มที่เพื่อขยายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมายของตน

3 ให้รัฐภาคีพยายามที่จะร่วมมือตามความสามารถของตนเพื่อตอบโต้กับอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่กระทำโดยการใช่เทคโนโลยีที่ทันสมัย

นอกจากการดำเนินการในฐานะภาคีสมาชิกแล้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีมาตรการสกัดกั้น (การป้องกัน) การค้ามนุษย์ภายในประเทศ โดยบัญญัติเรื่องการค้ามนุษย์ไว้ในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์

2. เปรียบเทียบการค้ามนุษย์ของประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
สภาพเศรษฐกิจและสังคมซึ่งไทยมีความได้เปรียบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอาศัยอยู่ในชนบท มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์เป็นหลักทำให้มีรายได้ต่อหัวต่ำ โอกาสของการค้ามนุษย์จึงมีค่อนข้างสูง แต่ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยก็คือ

การลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย เพื่อการค้าประเวณีและการขายแรงงาน ในสถานประกอบกิจการต่าง ๆ ทำให้เกิดการค้ำมนุษย์ขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะเหยื่อ ที่เป็นเด็กและหญิง และยังรวมถึงการใช้ประเทศไทยเป็นประเทศส่งผ่านเหยื่อการค้ามนุษย์ ไปยังประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ

เหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงานที่ลักลอบเข้ามาหางานทำในประเทศไทยของคน ต่างต่างสัญชาติลาวนั้น มีสภาพการจ้างสภาพการทำงานที่ไม่แตกต่างไปจากแรงงานต่างด้าว ที่ลักลอบเข้าประเทศสัญชาติกัมพูชา และพม่า แรงงานต่างด้าวเหล่านี้มักอยู่ในภาวะที่จำยอม ต้องอยู่แบบหลบ ๆ ซ่อน ๆ หลบหนีการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้เป็นโอกาสของ นายจ้างในการจ้างแรงงานเหล่านี้ในราคาที่ถูกลง มีการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เช่น มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน เวลาพักที่จำกัด ไม่มีวันหยุดไม่มีสวัสดิการ สภาพการ ทำงานที่ไม่ปลอดภัย เสี่ยงต่อการเกิดโรคและอุบัติเหตุจากการทำงาน

ปัญหาการค้ามนุษย์ในกลุ่มภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเป็นเหตุผลของการจัดทำ บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพื่อสกัดกั้นและปราบปรามกลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีส่วน เกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้ามนุษย์ ตามพิธีสารสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษทางการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ซึ่งเพิ่มเติมในอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร บันทึกความเข้าใจนี้ เป็นข้อตกลง ว่าภาคีจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นและใช้มาตรการที่เหมาะสม การ จัดให้มีโครงการให้การศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ การเพิ่มการบริการทางสังคม เช่น บริการจัดหางาน สร้างรายได้ และบริการรักษาสุขภาพให้แก่สตรีและเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ การปกป้อง คุ้มครองเหยื่อในทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การจัดส่งเหยื่อหรือผู้เสียหายกลับ ประเทศ การกลับคืนสู่สังคม รวมถึงการทำงานร่วมกันในขณะทำงาน

กล่าวได้ว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับประเทศไทยเป็น ประเทศในกลุ่มกำลังพัฒนาที่เผชิญกับปัญหาการค้ามนุษย์ ทั้งในด้านการค้าประเวณีและ การใช้แรงงานบังคับ แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองประเทศมีความตระหนักและ เห็นความสำคัญในการหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

ทั้งในด้านของการเข้าร่วมเป็นภาคีกับประเทศอื่น ๆ และการใช้มาตรการในทางกฎหมาย บังคับก็เป็นมาตรการหนึ่งที่ทั้งสองประเทศใช้สำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหา การค้ามนุษย์ ทั้งนี้ สถานการณ์และการดำเนินงานของทั้งสองประเทศเปรียบเทียบ โดยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

สถานการณ์ / การดำเนินการ	การค้ามนุษย์	
	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	ประเทศไทย
สภาพภูมิประเทศ	เอื้อประโยชน์ต่อการค้ามนุษย์	เอื้อประโยชน์ต่อการค้ามนุษย์
สภาพเศรษฐกิจ / สังคม	ประชาชนอยู่ในฐานะยากจน รายได้ต่อหัวต่ำ มีอาชีพเกษตรกร	ประชาชนมีรายได้สูงกว่า เป็นสังคมเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม
สถานะ	เป็นประเทศต้นทาง และต้นทางผ่าน	เป็นประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง
การดำเนินงาน	เข้าร่วมเป็นภาคีกับประเทศต่าง ๆ , มีการตรากฎหมายการค้ามนุษย์	เข้าร่วมเป็นภาคีกับประเทศต่าง ๆ มีการตรากฎหมายการค้ามนุษย์
มาตรการทางกฎหมาย	ใช้กฎหมายแรงงานเป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	ใช้กฎหมายแรงงานเป็นมาตรฐานหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

การดำเนินงานด้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่น การค้ามนุษย์เป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย และถือเป็นเรื่องปกติโดยเฉพาะการค้าประเวณีของหญิงและเด็ก ในทัศนคติของคนญี่ปุ่น เพศพาณิชย์เป็นรูปแบบหนึ่งของธุรกิจที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และมีใช้ถึงชั่วร้ายเสมอไป การจัดหาผู้หญิงมาปรนนิบัติผู้ชาย เป็นสิ่งที่คนญี่ปุ่นกระทำกันมาแต่ช้านาน จะเห็นได้

จากประวัติศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองมีการจัดหาหญิงชาวเอเชียมาบำเรอพวกทหารญี่ปุ่นในกองทัพ และเมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ก็ยังจัดให้มีช่องนางโลมไว้คอยบริการพวกจิโอะที่เข้ายึดครองประเทศ จนกระทั่งเข้าสู่ในยุคปัจจุบันนี้เพศพาณิชย์ยังถูกหล่อหลอมกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม การทำธุรกิจแบบญี่ปุ่นมีการจัดเซ็กซ์ปาร์ตี้หรือเซ็กส์ทัวร์ของกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ อย่างคายนึน

กล่าวได้ว่าประเทศญี่ปุ่นมีสถานะเป็นประเทศปลายทางของการเข้ามาค้าประเวณีของหญิงและเด็กชาวต่างชาติ ซึ่งเดินทางเข้ามาค้าประเวณีในญี่ปุ่นอยู่หลายรูปแบบหญิงและเด็กต่างชาติบางกลุ่มเข้ามาในประเทศในฐานะของนักแสดงที่ส่วนใหญ่จะจบลงที่อาชีพหญิงบริการทางเพศและอยู่ในอาณัติของอาชญากรค้ำมนุษย์ บางพวกก็เป็นกลุ่มที่ลักลอบเข้าไปในประเทศอย่างผิดกฎหมาย โดยการใช้นั่งเรือเดินทางปลอมใช้วีซ่าเข้าเมืองผิดประเภท หรือปลอมแปลงตัวเป็นนักแสดง ในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีหญิงต่างชาติที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่นนับแสนคน และก่อนหน้าที่รัฐบาลของญี่ปุ่นไม่เคยยอมรับ หรือไม่ยอมรับรู้กับปัญหาเรื่องการค้ำมนุษย์นอกกฎหมายภายในประเทศของตน หญิงต่างชาติจำนวนมากต้องถูกนำไปป้อนเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ในแหล่งบริการทางเพศที่มีการขายอยู่ทั่วไป หญิงบางคนก็ทำงานเป็นพนักงานต้อนรับตามไนต์คลับหรือบาร์ และทุกคนต่างก็พร้อมร่วมหลับนอนกับลูกค้าที่ประสงค์จะซื้อบริการ ความเมินเฉยของรัฐบาลญี่ปุ่นในการแก้ไขปัญหาการค้ำบริการทางเพศของชาวต่างชาติ นอกจากหญิงชาวต่างชาติจะกลายเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์แล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นยังกลับมองว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นบ่อทองคำที่ให้หญิงและเด็กบริการทางเพศเหล่านี้ชุดทองคำนำรายได้กลับไปประเทศของตน

การขายบริการทางเพศของหญิงและเด็กต่างชาติในญี่ปุ่นนั้น สังกมส่วนใหญ่อาจมองว่าหญิงและเด็กเหล่านี้มีรายได้เป็นจำนวนมาก แต่แท้ที่จริงแล้วรายได้ส่วนใหญ่จะต้องนำไปจ่ายให้กับกลุ่มอาชญากรค้ำมนุษย์เพื่อผ่อนชำระหนี้จากการที่อาชญากรค้ำมนุษย์เป็นธุระจัดการให้หญิงและเด็กได้เข้าไปขายบริการทางเพศในญี่ปุ่น ซึ่งอาชญากรค้ำมนุษย์จะใช้วิธียึดหนังสือเดินทางและถูกเฝ้าจับตามองไปทุกอย่างก้าวจนกระทั่งหญิงและเด็กเหล่านี้ใช้หนี้จนครบก็จะถูกขายต่อให้กลุ่มค้ำมนุษย์รายต่อไป

ความเมินเฉยของรัฐบาลญี่ปุ่นต่อปัญหาค้าประเวณีหญิงและเด็ก ทำให้กลุ่มสิทธิมนุษยชนและกลุ่มองค์กรเอกชนเพื่อผู้หญิงได้พากันเรียกร้องให้กดดันรัฐบาลญี่ปุ่น

ได้เข้ามาควบคุมแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ แต่การเรียกร้องดังกล่าวก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากรัฐบาลมิได้ยอมรับรู้กับสภาพปัญหาการค้ามนุษย์นี้ และถึงแม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีส่วนร่วมลงนามในพิธีสารต่อต้านการค้ามนุษย์ขององค์การสหประชาชาติมาตั้งแต่ปี 2002 แต่ญี่ปุ่นก็ไม่อาจจะร่วมสัตยาบันในพิธีสารฉบับนี้ได้เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นไม่มีกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์รองรับ ประกอบกับท่าทีของรัฐบาลที่เมินเฉยหย่อนยานกับปัญหาดังกล่าวจนกระทั่งในปี 2004 กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งในกลุ่มประเทศที่ต้องถูกจับตามองเรื่องการค้ามนุษย์ ด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นไม่เคยแสดงความพยายามที่จะปรามปรามการลักลอบค้ามนุษย์ที่มีอยู่ทั่วประเทศและเป็นหนึ่งเดียวในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ถูกจับตามองร่วมกับประเทศยากจนอื่น ๆ อีกหลายประเทศ

การถูกประกาศให้เป็นประเทศที่ถูกจับตามองในเรื่องการค้ามนุษย์ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการริเริ่มปราบปรามและลดจำนวนการเข้ามาของหญิงและเด็กต่างชาติที่เป็นเหยื่อขบวนการค้ามนุษย์ โดยการใช้มาตรการที่เข้มงวดในการออกวีซ่าแต่บรรดาหญิงนักแสดงจากต่างชาติและการออกกฎหมายเพื่อช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ประสานงาน โครงการปราบปรามการค้ามนุษย์ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นกล่าวว่า รัฐบาลญี่ปุ่นได้ดำเนินมาตรการการปราบปรามการค้ามนุษย์แล้วโดยอาศัยทั้งกฎหมายอาญาและกฎหมายแรงงาน นอกจากนี้ยังกำหนดบทลงโทษเจ้าของกิจการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ มีการแก้ไขกฎหมายคนเข้าเมืองเพื่ออนุญาตให้ผู้ที่เป็เหยื่อสามารถอยู่ในญี่ปุ่นต่อเพื่อให้การกล่าวโทษเอาผิดกับเหล่าอาชญากรได้ ซึ่งแต่เดิมผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเหล่านี้จะต้องถูกเนรเทศออกนอกประเทศทันที

สถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศญี่ปุ่น กล่าวได้ว่าแตกต่างกับประเทศไทยเป็นอย่างมากในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและค่านิยมของประชาชน ทั้งสองประเทศการขยายตัวของการค้ามนุษย์ในประเทศญี่ปุ่นเกิดขึ้นเพราะการขาดความตระหนักในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของรัฐบาลประเทศญี่ปุ่น แต่ค่านิยมของประชาชนที่มองว่าธุรกิจเพศพาณิชย์เป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งต่างกับประเทศไทยที่มีขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่ติงามมองว่าการค้าประเวณีเป็นเรื่องผิดศีลธรรม และเหยียบย่ำศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งรัฐบาลไทยก็ได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด ทั้งในเรื่องของการบัญญัติกฎหมาย ความร่วมมือกับ

ต่างชาติ การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตลอดจนการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกให้แก่ประชาชน การค้ามนุษย์ในประเทศญี่ปุ่น โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการค้าประเวณี การขายบริการทางเพศของหญิงชาวต่างชาติที่เข้าไปค้าประเวณี หรือขายบริการในประเทศญี่ปุ่น โดยจัดให้เป็นประเทศปลายทาง เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อหัวสูง ปัญหาการค้าประเวณีเพื่อแลกกับรายได้ของประชาชนญี่ปุ่นจึงไม่พบ แต่ในทางตรงกันข้ามจะเป็นการซื้อบริการจากหญิงและเด็กต่างชาติเสียมากกว่า ในขณะที่ประเทศไทย ซึ่งอยู่ในกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนา ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศจึงเกิดขึ้นได้ทั้ง 3 สถานะ ซึ่งได้แก่ การเป็นประเทศต้นทาง คือ การส่งออกของการค้ามนุษย์ ประเทศทางผ่านคือการส่งต่อการค้ามนุษย์ และประเทศปลายทาง คือ การเข้ามาค้ามนุษย์ของชาวต่างชาติ โดยการค้ามนุษย์ในประเทศไทยมิได้เกิดขึ้นเพียงเฉพาะแต่การค้าประเวณีเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นจากการค้าแรงงาน หรือแรงงานบังคับ โดยการขู่เจ็ญ บังคับให้มีการใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมาย ในสถานประกอบกิจการ สำหรับในด้านการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น ถึงแม้ว่าประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนา และมีความเจริญยังไม่ทัดเทียมกับประเทศญี่ปุ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมก็ตาม แต่ปัญหาการค้ามนุษย์นั้นประเทศไทยก็ให้ความสำคัญต่อปัญหามากกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือกับต่างประเทศต่อความพยายามในการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ โดยจะเห็นได้จากการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญา ข้อตกลง พิธีสาร และปฏิญญาต่าง ๆ ได้แก่

1. Convention on the Rights at the Child (CRC)
2. International Labour Organization No.182 on the Worst Forms of Child Labour (ILO / IPEC 182)
3. Convention on the Eliminate on of forms of Discrimination Against Woman (CEDAW)

สำหรับการดำเนินการในประเทศญี่ปุ่นนั้น เป็นเพียงการเริ่มต้นในการแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์เท่านั้น เพราะในอดีตประเทศญี่ปุ่นไม่เคยให้ความสำคัญต่อปัญหาที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ซึ่งหากประเทศญี่ปุ่นมิได้ถูกประกาศให้เป็นประเทศที่น่าจับตามองด้านการค้ามนุษย์ และถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีการค้ามนุษย์มากที่สุดในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นก็คงไม่มีท่าทีในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา

แต่ประการใด อย่างไรก็ตามมาตรการในทางกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ก็ได้ใช้กฎหมายแรงงานเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เช่นเดียวกับประเทศไทย ความแตกต่างและความเหมือนของประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย ในสถานการณ์และการดำเนินการด้านการค้ามนุษย์สามารถเปรียบเทียบได้ ดังตารางต่อไปนี้

สถานการณ์ / การดำเนินการ	การค้ามนุษย์	
	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย
สถานะ	ประเทศปลายทาง	ประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน ประเทศปลายทาง
สถานะของประเทศ	ประเทศพัฒนาแล้ว	ประเทศกำลังพัฒนา
ค่านิยมของคนในประเทศ	การค้ามนุษย์เป็นเรื่องปกติธรรมดา	การค้ามนุษย์เป็นสิ่งที่เลวร้าย
ท่าทีของรัฐบาล	เฉย / ไม่ให้ความสนใจ	ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก
การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ไม่ให้ความร่วมมือ	ประสานกับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ
สภาพปัญหา	การค้าประเวณี	การค้าประเวณี การใช้แรงงานบังคับ
ระยะเวลาดำเนินการ	เริ่มดำเนินการเพียงไม่นาน	ดำเนินการมานานแล้ว
มาตรการทางกฎหมาย	ใช้กฎหมายแรงงานเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหา	ใช้กฎหมายแรงงานเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา

การประชุม Vienna Forum to Fight Human Trafficking

การประชุม Vienna Forum to Fight Human Trafficking ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ระหว่างวันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นการจัดประชุม เรื่องการค้ามนุษย์ระดับโลกครั้งแรกจาก 160 ประเทศทั่วโลก โดยกำหนดหัวข้อร่วมกันว่า “อาชญากรรมที่ทำให้เราทุกคนอับอาย” มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการหามาตรการต่อต้านการค้ามนุษย์ รวมถึงหาแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ในการนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการต่อสู้กับขบวนการค้ามนุษย์ การต่อต้านการใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์เพื่อหาแนวทางความร่วมมือระหว่างกัน ในการประชุมส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงการให้แรงงานบังคับที่จะนำไปสู่การค้ามนุษย์ เนื่องจากการค้าโลกในยุคปัจจุบันมีผลมาจากการบูรณาการทางเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตที่เกี่ยวข้องกันระหว่างธุรกิจระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการเดินทางที่สะดวกรวดเร็วส่งผลในด้านเศรษฐกิจการลงทุนระหว่างประเทศ ทำให้สินค้าและบริการหลายชนิดถูกผลิตหรือให้บริการไปทั่วโลก กระบวนการค้ามนุษย์โดยส่วนใหญ่จึงสิ้นสุดลงด้วยการให้แรงงานบังคับ โดยจะบังคับข่มขู่ให้ชาย หญิง หรือเด็กทำงานที่ตนเองไม่ได้สมัครใจ หรือถูกบังคับให้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการทางเพศหรือการเฮอร์ดเอาเปรียบในแง่ของธุรกิจที่หลากหลายรูปแบบ การถูก เฮอร์ดเอาเปรียบด้านแรงงานโดยไม่สมัครใจมีอยู่หลายหลายรูปแบบ และที่พบเห็นมากที่สุดก็คือ การยึดเอกสารสำคัญ การยึดบัตรประจำตัว การข่มขู่ในการลักลอบเข้าเมืองที่ไม่ถูกต้อง การให้ข้อมูลเท็จในการไปทำงานในต่างประเทศ การขยายระยะเวลาการ จ่ายค่าจ้าง การก่อกวนผู้ค้น อุปสงค์ของแรงงานบังคับ อันได้แก่

1. อุปสงค์จากฝ่ายนายจ้างที่ต้องการใช้แรงงานราคาถูก รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการสินค้าหรือบริการราคาถูก
2. การแข่งขันในตลาดโลก จุดอ่อนของกฎหมายทำให้เกิดการเฮอร์ดเอาเปรียบด้านแรงงาน ทั้งในระบบและนอกระบบ รูปแบบพฤติกรรมทางวัฒนธรรมและสังคม เช่น การย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศที่มีค่าจ้างถูกกว่า การเหมาช่วงงาน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการตลาด ล้วนก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการคุ้มครองแรงงาน

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการประชุม Vienna Forum to Fight Human Trafficking ในฐานะผู้แทนรัฐบาลไทย ทำให้ทราบถึงปัญหาการค้ามนุษย์ที่ประเทศทั่วโลกได้เผชิญอยู่ โดยมีปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการใช้แรงงานบังคับ อันประกอบด้วย

1. นโยบายการลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อระบบการตรวจคุ้มครองแรงงาน จากการศึกษาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour organization:ILO) ประมาณการว่าจำนวนพนักงานตรวจแรงงานมีจำนวนลดลงไปกว่าสี่หมื่นคนทั่วโลก ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งในประเทศอุตสาหกรรม ประกอบกับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และการค้ามนุษย์ไม่ครอบคลุม และขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง

2. ฝ่ายนายจ้างที่ผลิตสินค้าที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนต่ำ รวมถึงการแข่งขันทางการค้าในตลาดโลก ทำให้ไม่สามารถจ่ายค่าตอบแทนในอัตราที่ถูกต้องและปรับปรุงสภาพการทำงานให้ดีขึ้น ประกอบกับงานที่ไม่ต้องใช้แรงงานระดับฝีมือสามารถหาแรงงานทดแทนได้ง่าย

3. ด้านฝ่ายผู้บริโภคขาดข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าว แม้ว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ยินดีที่จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าและมีมาตรการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานบังคับ แต่ทั้งนี้ ยังไม่เกิดความมั่นใจในการตรวจสอบมาตรการดังกล่าว นอกจากนี้ยังไม่มี ความเชื่อมั่นในการตรวจประเมินขององค์กรเอกชนซึ่งไม่มีมาตรฐานเพียงพอ และอาจไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค มีการทำการศึกษาในเรื่องอุปสงค์และอุปทานในธุรกิจทางเพศ พบว่ามีปัจจัยหลากหลายด้านอุปทานที่มีต่อธุรกิจทางเพศในกลุ่มประเทศทวีปยุโรปนั้น พฤติกรรมของผู้บริโภคยังคงยึดติดกับรูปแบบและพฤติกรรมสังคม เช่น การเลือกปฏิบัติต่อสตรีเพศ รวมถึงแนวคิดที่ว่าทุกอย่างสามารถหาซื้อได้

การค้ามนุษย์ที่ขยายตัวไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้องค์กรต่าง ๆ มีความตระหนักและเข้ามา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ เช่น บทบาทของเจ้าของธุรกิจ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง และสื่อมวลชน ทั้งนี้ บทบาทของเจ้าของธุรกิจ องค์กรนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งบทบาทขององค์กรฝ่ายลูกจ้าง ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในเรื่องของการใช้แรงงานบังคับ ส่งเสริมนโยบายเพื่อสนับสนุนสภาพแรงงาน และเพื่อพัฒนา นโยบายต่อต้านการใช้แรงงานบังคับ ตรวจสอบองค์กรนายจ้าง รวมถึงห่วงโซ่อุปทาน

มิให้มีการใช้แรงงานบังคับหรือการค้ามนุษย์โดยให้ความร่วมมือภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ ซึ่งฝ่ายองค์กรนายจ้างเองได้พยายามในการป้องกันและกำจัดปัญหาดังกล่าว โดยการกำหนดมาตรฐานจริยธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บริษัทรับเหมาช่วงในทุกชั้นมีการใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ องค์กรแรงงานระหว่างประเทศมี โครงการส่งเสริมองค์กรนายจ้างเจ้าของธุรกิจ เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ในทุกระดับ โดยเน้นให้ความสำคัญกับธุรกิจ 4 ประเภท คือ ก่อสร้าง เสื้อผ้าสำเร็จรูป และสิ่งทอ อาหารและการค้าปลีก และการขนส่ง ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการอบรมให้ความรู้และแนวปฏิบัติแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ.2551

ในด้านบทบาทของสื่อมวลชนต่อการค้ามนุษย์ โดยสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนสื่อมวลชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อข่าวกลุ่มสตรีและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์หรือการถูกเอาเปรียบทางเพศมากกว่า การค้ามนุษย์ในรูปแบบอื่น เช่น การใช้แรงงานบังคับในภาคเกษตรหรืองานก่อสร้าง การเสนอข่าวสารในเรื่องการค้ามนุษย์มีความละเอียดอ่อนมากกว่าข่าวประเภทอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเหยื่อในเชิงลึก ทั้งนี้ สื่อควรตระหนักและนำเสนอข้อเท็จจริงเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้อ่าน

การนำเสนอข่าวการค้ามนุษย์ที่เที่ยงตรงจะเกิดผลดีแก่ส่วนรวม ทำให้ผู้คนเกิดความตระหนักในเรื่องดังกล่าว รวมถึงการชี้ให้เห็นช่องว่างในข้อกฎหมาย รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ สื่อมวลชนต้องตระหนักถึงการนำเสนอข้อมูลของเหยื่อ ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนนำเสนอ

ส่วนใหญ่แล้ว นักข่าวจะให้ความสำคัญต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะรายละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคล ภูมิฐานะ พื้นฐานการศึกษา พื้นฐานของครอบครัว การเสนอข่าวและภาพในลักษณะที่มีความโจ่งแจ้งนั้น จะสร้างความอับอายและตอกย้ำตราบาปให้แก่เหยื่อเหล่านั้นโดยไม่ได้เจตนา และอาจเป็นการชี้เบาะแสของเหยื่อซึ่งง่ายต่อการแก้แค้นของกลุ่มอาชญากรรม สื่อมวลชนควรสัมภาษณ์หรือเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่เลวร้ายของเหยื่อที่ประสบมาควรอยู่ภายใต้การดูแลของนักบำบัดทางจิต เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเหยื่อ นอกจากนี้แล้วยังควรให้ความช่วยเหลือในด้านการ

ดำเนินการตามกระบวนการของข้อกฎหมายและการคุ้มครองความปลอดภัยที่เหมาะสมต่อผู้ตกเป็นเหยื่อ

สำหรับประเทศไทยมีการนำเสนอในที่ประชุม Vienna Forum to Fight Human Trafficking ในครั้งนั้น ประเทศไทยให้ความสำคัญกับปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับนโยบายและการปฏิบัติ ทั้งยังมีบทบาทระหว่างประเทศไทยที่แข่งขันในการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญาต่อการจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์เมื่อเดือนตุลาคม 2550 การประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยการค้ามนุษย์ในกรอบของ Friends of the Helsinki Process เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2550 ที่จังหวัดเชียงใหม่ และการประชุม 11 th UN Congress on Crime Prevention and Criminal Justice เมื่อปี 2548

นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวในเชิงรุก โดยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากสภาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 5 มิถุนายน 2551

ประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศพักเหยื่อ และประเทศปลายทาง ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค เช่น กระบวนการบาห์ลี (Bali Process) ความร่วมมือระดับรัฐมนตรีในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในกลุ่มลุ่มน้ำโขง (Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking : COMMIT) ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างหกประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขง และขณะนี้ได้เริ่มดำเนินการแผนปฏิบัติการระยะที่ 2 สำหรับปี 2551 – 2552

นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือระดับทวิภาคี โดยมีการร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านคือ ประเทศกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและยังจะขยายไปยังประเทศเวียดนามและประเทศในทวีปแอฟริกาใต้ ในปี 2549 ประเทศไทยได้ตั้งคณะทำงานร่วมในด้านการค้ามนุษย์ระหว่างไทยและญี่ปุ่น ซึ่งภายใต้โครงการดังกล่าว ประเทศไทยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้บทสรุปกระบวนการดำเนินการที่เป็นมาตรฐานในด้านการป้องกัน การให้ความช่วยเหลือ การส่งกลับถิ่นฐาน รวมถึงการฟื้นฟูเหยื่อของการค้ามนุษย์

ส่วนความร่วมมือระดับนานาชาติจะเกิดผลสัมฤทธิ์เมื่อรวมโครงสร้างระดับประเทศและโครงการเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการระดับชาติในเรื่อง การต่อต้านการค้ามนุษย์ซึ่งต่อยอดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนั้นแผนปฏิบัติการดังกล่าวยังให้ความสำคัญต่อบทบาทของสังคมและองค์กรเอกชน

นอกจากนี้ยังได้มีการนำเสนอในที่ประชุมเกี่ยวกับแนวคิดและประสบการณ์ในการดำเนินการและผลที่ได้รับเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวประกอบด้วย

1. ประเทศไทยได้รับหลักการในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและประชาชนเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ รวมถึงการประเมินในเรื่องของการค้ามนุษย์ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการและการประเมินผล

2. ประเทศไทยได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการการค้ามนุษย์ (the Human Trafficking Operations Center) เพื่อเป็นกลไกในการควบคุม กำหนดแผนปฏิบัติการ เก็บข้อมูล รวมถึงเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และองค์กรภาคเอกชนและยังเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงปัญหาของภาคส่วนต่าง ๆ (multidisciplinary and inter-sectoral approach)

3. ประเทศไทยยังแสดงเจตจำนงในการส่งเสริมเจตคติความเป็นเอกภาพ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบระหว่างผู้มีส่วนได้และส่วนเสีย โดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้องผ่านสื่อมวลชน สถานศึกษา รวมถึงผู้ที่สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

4. ประเทศไทยยังประกาศจุดยืนในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนด้านวิชาการและการสร้างขีดความสามารถ โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุน องค์กรต่างๆ เช่น UNICEF, IOM และ ILO พร้อมนี้ประเทศไทยยังมีมุมมองว่า UNODC เป็นแหล่งในการสนับสนุนประเทศสมาชิกในการปฏิบัติตามพิธีสารด้านการค้ามนุษย์ การพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบหรือการพัฒนาบุคลากรที่บังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

5. ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่การเพิ่มจำนวนของกลุ่มแรงงานโยกย้ายถิ่น ไม่ว่าจะเป็นชาย หญิงและเด็ก อันเป็นกลุ่มเป้าหมายของการค้ามนุษย์ กระทรวงแรงงานและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างเข้มงวด

ผลจากการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อเสนอแนะในการต่อต้านการค้ามนุษย์ ได้แก่

1. ดำเนินการรับรองตนเองโดยไม่วางขายสินค้าที่ผลิตโดยแรงงานทาส
2. นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการตรวจสอบ ชัดขวางเส้นทางการค้ามนุษย์
3. ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อติดตามและขัดขวางธุรกิจด้านการค้ามนุษย์
4. กำหนดมาตรการมาตรฐานจริยธรรมเพื่อต่อต้านธุรกิจท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางเพศ
5. เร่งดำเนินการจัดการกับปัญหาอันซับซ้อนอย่างมีประสิทธิภาพ
6. การเยียวยาทางด้านจิตใจของเหยื่อการค้ามนุษย์ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเนื่อง

แม้ว่าจะได้รับความช่วยเหลือแล้ว

นอกจากนี้ในที่ประชุมได้นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ ได้แก่

1. หลีกเลี่ยงการลงทุนในพื้นที่ที่มีภูมิหลังเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์
2. การสร้างแหล่งพักพิงแก่เหยื่อ
3. การสร้างหลักปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเริ่มจากสินค้าที่มีชื่อเสียงระดับโลกสู่สินค้าระดับท้องถิ่น เพื่อต่อต้านปัญหาค้ามนุษย์
4. ความร่วมมือจากภาครัฐ องค์กรเอกชน ที่จะเป็นกำลังขับเคลื่อนในการต่อต้านปัญหาค้ามนุษย์

ปัญหาอุปสรรคของประเทศไทยในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

จากการประชุม Vienna Forum to Fight Human Trafficking ผู้ขอประเมินได้มีโอกาสนพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูล และได้ข้อค้นพบว่าประเทศไทยประสบปัญหาค้ามนุษย์เช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาค้าแรงงาน ปัญหาค้าขายการสื่อสารทางสังคม การขยายตัวของนายหน้าจัดหางานเอกชนที่ส่งแรงงานข้ามประเทศซึ่งเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายและมีอุปสงค์ทางแรงงานจำนวนมาก แต่ระบบควบคุมตรวจสอบจากภาครัฐขาดประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้นายหน้าจัดหางานที่ไร้คุณธรรม ฉกฉวยโอกาสแสวงหาผลประโยชน์

จากแรงงานย้ายถิ่นโดยการกำหนดค่าธรรมเนียมนายจ้างไว้สูงลิบลิ่ว ปิดบังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการทำงานที่แท้จริง รวมไปถึงการจ่ายค่าจ้างที่ต่ำกว่าที่ได้ตกลงกันก่อนเดินทางไปทำงาน

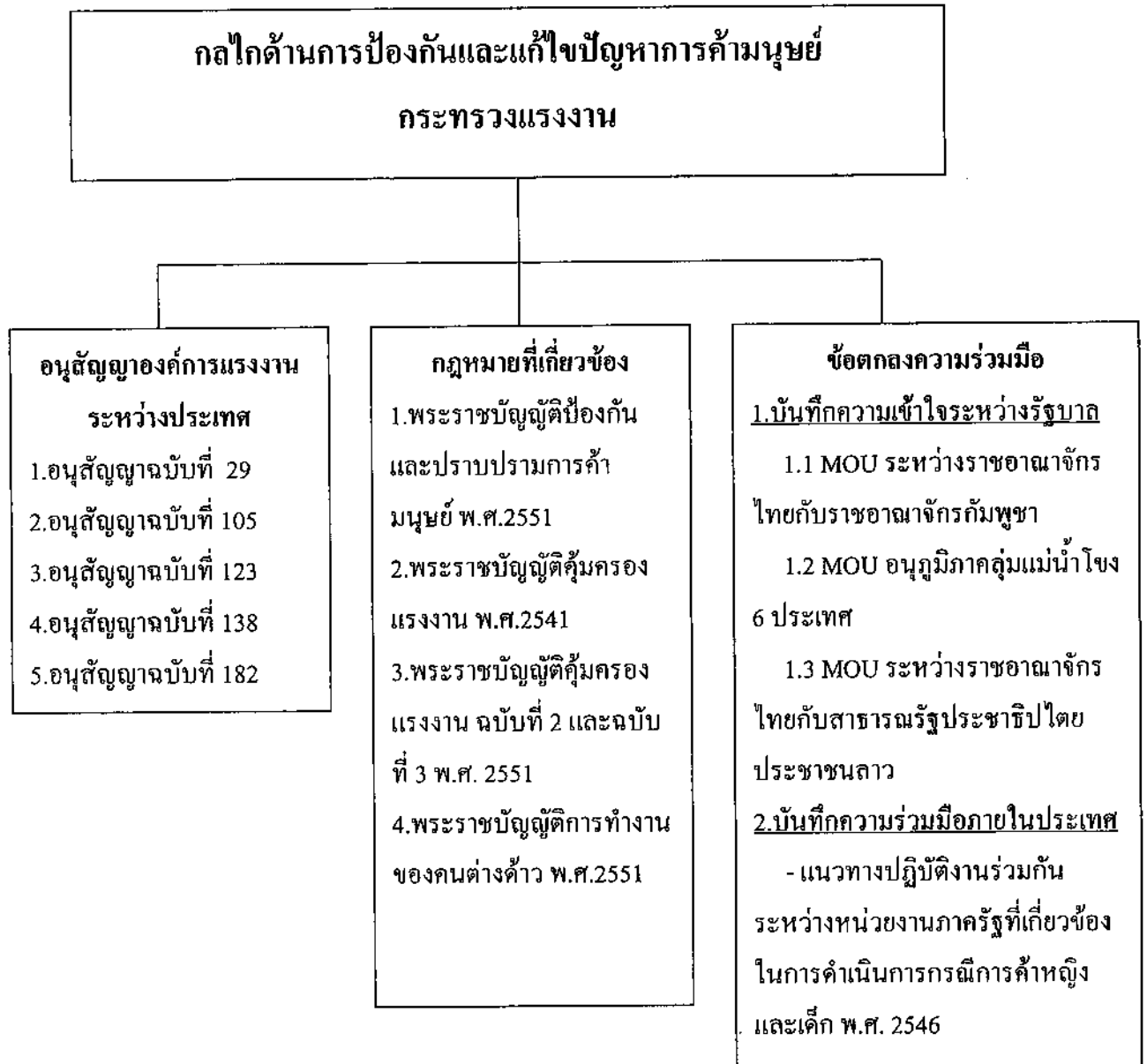
ปัญหาการขาดจริยธรรมการจ้างงานของนายจ้าง ผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องการลงทุนต่ำแต่มุ่งหวังกำไรสูง มีการลักลอบการจ้างแรงงานที่ผิดกฎหมาย การละเมิดสิทธิการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งยังมีนายจ้างอีกจำนวนมากที่ขาดความตระหนักในการจ้างแรงงาน โดยส่วนใหญ่พบว่าจะเป็นนายจ้างในสถานประกอบการขนาดเล็ก ตามห้องแถว อาคารพาณิชย์ทั่ว ๆ ไป แต่อย่างไรก็ตาม การค้ามนุษย์ด้านแรงงานมิได้พบแต่เฉพาะในกิจการขนาดเล็กเพียงเท่านั้น แต่สถานประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ ก็มีการค้ามนุษย์อยู่บ้างเหมือนกัน โดยเฉพาะการบังคับใช้แรงงานต่างด้าวโดยการลักลอบอย่างผิดกฎหมาย

ปัญหาในด้านของลูกจ้างผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในภาวะจำยอม ให้มีการกระทำที่ผิดกฎหมายเนื่องจากเหตุผลและความจำเป็นในทางเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่และการครองชีพ ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะเกิดความรู้สึกว่าเป็นชีวิตที่เลือกไม่ได้ และต้องดิ้นรนเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด

นโยบายการลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐที่มีผลต่อการลดจำนวนพนักงานตรวจแรงงานและส่งผลไปยังระบบการตรวจคุ้มครองแรงงานที่ด้อยประสิทธิภาพของต่างประเทศ ถึงแม้ว่าปัญหาดังกล่าวประเทศไทยอาจไม่เผชิญเช่นเดียวกับต่างประเทศ แต่ก็ยังมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในบางประการ เช่นระบบการตรวจคุ้มครองแรงงานที่ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านการบริหารจัดการ โดยยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างทั่วถึง การฝึกอบรมให้ความรู้แก่พนักงานตรวจแรงงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ รวมถึงแนวปฏิบัติในการดำเนินการในลักษณะของการบูรณาการงานทุกด้านของแต่ละหน่วยงานเราด้วยกัน

นอกจากนี้แล้วในระบบการคุ้มครองแรงงานยังเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความไม่ทั่วถึงในการดูแลกลุ่มเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ เนื่องจากกระทรวงแรงงานมีภารกิจปกติในการคุ้มครองดูแลผู้อยู่ในกำลังแรงงานทั่วประเทศกว่า 30 ล้านคน โดยมีภารกิจตั้งแต่ การส่งเสริมการมีงานทำ การคุ้มครองสภาพการจ้าง ความปลอดภัย การคุ้มครองสิทธิประโยชน์และความมั่นคงในการทำงาน

ตลอดจนการพัฒนาฝีมือแรงงาน สำหรับภารกิจด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น มีกลไกที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน ได้แก่ พันธะสัญญาตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันกฎหมายต่าง ๆ ตลอดจนบันทึกความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (MOU)

กลไกดังกล่าวมุ่งผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาทั้งระบบ หน่วยงานของกระทรวงแรงงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์มากที่สุด มีเพียง 2 หน่วยงาน คือ กรมการจัดหางาน และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

แต่ความทั่วถึงเฟื่องฟูและแก้ไขปัญหาที่น่ายกแก่การดูแลอย่างทั่วถึง หากพิจารณาจำนวนสถานประกอบกิจการที่อยู่ในความดูแลทั่วประเทศ 403, 781 แห่ง ลูกจ้าง 9,420, 173 คน ซึ่งยังไม่นับรวมแรงงานนอกระบบในภาคเกษตร และผู้รับงานไปทำที่บ้านรวมทั้งผู้ที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มารับบริการจัดหางาน ขณะที่อัตรากำลังที่มีอำนาจในการตรวจและดำเนินคดีพนักงานตรวจแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานทั่วประเทศมีทั้งสิ้น 735 อัตรา พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมการจัดหางานมีทั้งสิ้น 363 อัตรา เมื่อรวมอัตรากำลังผู้มีอำนาจในการตรวจและดำเนินคดีรวมทั้งสิ้น 1,098 อัตรา ซึ่งเท่ากับว่าอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ 1 คน ต้องดูแลแรงงานในระบบในสถานประกอบกิจการ 367 แห่ง ลูกจ้าง 8,579 คน ไม่นับรวมแรงงานนอกระบบ ขณะที่คาดกันว่ามีแรงงานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงลักลอบเข้าเมืองมาทำงานซึ่งอาจตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ที่มีมากกว่าแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนถูกต้อง โดยประมาณ 1 ล้านคน และด้วยเหตุผลที่แรงงานกลุ่มนี้ต้องหลบซ่อน โดยสมรู้ร่วมกันทั้งผู้ค้าที่นำแรงงานมาส่งให้นายจ้าง การเฟื่องฟูแรงงานกลุ่มนี้จึงทำได้ยาก หรืออาจกล่าวได้ว่า แม้จะมีการป้องกันแล้วก็ยังมีกรลักลอบกระทำผิด การดำเนินงานที่ผ่านมามักตรวจพบเมื่อมีการซื้อขายและถูกบังคับให้ใช้แรงงานแล้ว

กรณีตัวอย่างการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแรงงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

1. ผลการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแรงงานที่บริษัท รัญญาแพ้ว ซีฟู๊ดส์ จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 104 หมู่ 6 ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร กรมการจัดหางานได้รับแจ้งจากมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ตามหนังสือ ที่ มพด.298/2549 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2549 ว่ามีการบังคับใช้แรงงานต่างด้าวและแรงงานราคาถูกทารุณกรรมและขอความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือแรงงานเด็กดังกล่าว

ต่อมาเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2549 เจ้าหน้าที่กองตรวจและคุ้มครองคนหางาน และสำนักงานจัดหางานจังหวัด กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ร่วมกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร อำเภอบ้านแพ้ว พร้อมด้วย NGOs ได้นำหมายค้นศาลจังหวัดสมุทรสาคร ที่ 384/2549

ลงวันที่ 14 กันยายน 2549 ได้เข้าดำเนินการช่วยเหลือและตรวจสอบพบว่ามีแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า จำนวนประมาณ 400 คน พักอาศัยอยู่ในบริเวณบริษัทฯ มีคนต่างด้าวจำนวน 70 คน ไม่มีเอกสารใดๆ มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จึงได้นำตัวส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินคดีในข้อหา “เป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต” และดำเนินคดีผู้ครอบครองสถานที่ และลูกจ้างของผู้ดูแลสถานที่ ในข้อหาให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองพักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใดๆ เพื่อให้คนต่างด้าวนั้นพ้นจากการจับกุม

สรุปผลการตรวจแรงงานได้ว่า มีการใช้แรงงานเด็กต่ำกว่า 15 ปี (ชาย) 6 คน มีการทำร้ายร่างกายแรงงานเด็กอายุ 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี ไม่มีการแจ้งการใช้แรงงานเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงาน และจ้างแรงงานต่างด้าวโดยไม่ขออนุญาต 52 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานสมุทรสาคร ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านแพ้ว ให้ดำเนินคดีบริษัทฯ และผู้กระทำการแทนในข้อหาฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 รวม 8 ข้อหา ดังนี้

- 1) ไม่จัดวันหยุดประจำสัปดาห์
- 2) ไม่ประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณี
- 3) ไม่กำหนดวันหยุดพักผ่อนประจำปี
- 4) จ้างแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี
- 5) ไม่แจ้งการใช้แรงงานเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงาน
- 6) ไม่จัดให้มีข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน
- 7) ไม่จัดทำทะเบียนลูกจ้าง
- 8) ไม่จัดให้มีเอกสารการจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลาและค่าทำงานในวันหยุด

โดยได้เปรียบเทียบปรับบริษัทฯ เป็นเงิน 68,000 บาท และสามารถเรียกร้องค่าจ้างค้างจ่ายให้แก่แรงงานต่างด้าวได้จำนวน 258 คน เป็นเงิน 558,268 บาท ต่อมาเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2550 ศาลอาญาได้ออกหมายจับนายจ้าง ตามหมายจับที่ 370/2550 ในฐานะความผิดดังนี้

1) ร่วมกันหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายและให้ผู้อื่นนั้นกระทำการใดให้แก่ผู้กระทำหรือบุคคลอื่น

2) ร่วมกันเพื่อเอาตนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด

3) ร่วมกันโดยทุจริต รับไว้ จำหน่าย เป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปซึ่งบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี แม้ผู้นั้นยินยอมก็ตาม

4) สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับ หน่วงเหนี่ยว หรือกักขังซึ่งหญิงหรือเด็กหรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้นำแรงงานหญิง และแรงงานเด็ก รวม 60 คน ซึ่งอาจตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ไปพักที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการเพื่อดำเนินการขยายผลทางคดีอาญาต่อไป

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร ได้ดำเนินการให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างค้างจ่ายให้แก่ลูกจ้าง 276 คน เป็นเงิน 558,268 บาท และเปรียบเทียบปรับนายจ้างรายนี้เป็นเงิน 68,000 บาท

ปัจจุบันเรื่องการค้ามนุษย์อยู่ในระหว่างดำเนินการของพนักงานสอบสวนกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี

2. ผลการดำเนินการกรณีลี้ภัยของ โนมามีการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย วันที่ 10 มีนาคม 2551 เจ้าหน้าที่สำนักคุ้มครองแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร เจ้าหน้าที่กองตรวจและคุ้มครองคนหางาน กรมการจัดหางาน และสำนักงานจัดหางานจังหวัด ดำรวจสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ดำรวจภูธรภาค 7 ดำรวจภูธรจังหวัดสมุทรสาคร เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นำหมายค้นของศาลจังหวัดสมุทรสาคร เลขที่ ค.56/2551 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2551 เพื่อร่วมกันตรวจลี้ภัยของ โนม่า ตั้งอยู่เลขที่ 21/124 หมู่ที่ 3 ซอยทรัพย์ถาวร ถนนสหกรณ์ ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบกิจการแกะกุ้ง มีลูกจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า

- แรงงานต่างด้าว อายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 11 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 6 คน

- แรงงานต่างด้าว อายุกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี จำนวน 30 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 25 คน

- แรงงานต่างด้าวอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน จำนวน 132 คน เป็นชาย 74 คน หญิง 58 คน

เจ้าหน้าที่ กก.2 ศสส.สคม. ได้จับกุมนายจ้างและแรงงานพม่า จำนวน 132 คน นำส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรสาคร และได้แจ้งข้อกล่าวหานายจ้าง ดังนี้

- เพื่อจะเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีลักษณะคล้ายทาส นำเข้าในราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ รับ หรือหวังเหนียวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 132

- รับ กักขัง ห่วงเหนี่ยว ซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงกระทำการ หรือยอมรับการกระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540

- ให้พักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใดๆ ให้บุคคลต่างด้าว หลบหนีเข้าเมืองพ้นการจับกุมตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง มาตรา 64

พนักงานตรวจแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร ได้กล่าวโทษร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในข้อหา

- มาตรา 28 ไม่จัดวันหยุดประจำสัปดาห์

- มาตรา 29 ไม่ประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณีให้ลูกจ้างทราบ

- มาตรา 30 ไม่จัดวันหยุดพักผ่อนประจำปี

- มาตรา 44 จ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง

- มาตรา 45 ไม่แจ้งการจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงาน

ภายในสิบห้าวัน

- มาตรา 90 จ่ายค่าจ้างน้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

- มาตรา 108 ไม่จัดทำข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน

- มาตรา 112 ไม่จัดทำทะเบียนลูกจ้าง

- มาตรา 114 ไม่จัดให้มีเอกสารการจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด

เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้นำแรงงานเด็กพม่าจำนวน 41 คน ส่งไปบ้านเกร็ดตระการ เพื่อให้แรงงานได้พักฟื้นจิตใจและทำการตรวจสุขภาพ และได้ประสานสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร ในการดำเนินการเรียกร้อยเงินต่างๆ ตามสิทธิให้ลูกจ้างแล้วเรื่องอยู่ระหว่างการดำเนินการคืออาณานิวยจ้าง

วันที่ 20 มีนาคม 2551 พนักงานตรวจแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร ได้ดำเนินการให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้แรงงานพม่าจำนวน 132 คนที่ถูกฝากขังอยู่ที่เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร โดยเจ้าหน้าที่เรือนจำเป็นผู้รับเงินไว้เพื่อนำไปจ่ายให้แก่ลูกจ้างต่อไป

3. ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยประสานงานและดำเนินการช่วยเหลือนายวิรัตน์ ก้อนเงิน และนายพงศ์เทพ ไกรสร ราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์ที่เดินทางมาทำงานในกรุงเทพมหานคร และถูกขบวนการค้ามนุษย์นำตัวไปทำงานในเรือประมง ซึ่งได้รับการช่วยเหลือแล้ว และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดบุรีรัมย์ เดินทางไปพบบุคคลทั้งสองเพื่อชี้แจงข้อกฎหมายและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 และได้ประสานศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับการฝึกพัฒนาฝีมือแรงงานให้ทั้งสองคน และประสานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับเงินช่วยเหลือ คนละ 1,900 บาท

สำนักงานเลขาธิการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ลงข่าวประชาสัมพันธ์ เพื่อให้คนหางานและประชาชนทั่วไปทราบและระมัดระวังภัยการหลอกลวงที่เกิดจากขบวนการค้ามนุษย์ พร้อมประสานสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อขอความร่วมมือพิจารณาตรวจตราสอดส่องดูแลคนหางานตามสถานีขนส่งและสถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง)

ข้อสังเกตจากกรณีตัวอย่าง

ปัญหาการค้ำมนุษย์เป็นเรื่องหลายหน่วยที่ต้องร่วมดำเนินการ โดยเฉพาะการค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน การดำเนินการในส่วนของการตรวจแรงงาน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ คือ พนักงานตรวจแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ในเรื่องนี้ดูเหมือนว่าจะเป็นการเพิ่มภารกิจ แท้จริงแล้วเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยปกติ แต่ค้ำนึ่งเรื่องการค้ำมนุษย์และหลักการคุ้มครองดูแลผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์หลักตามสากลและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ โดยการช่วยเหลือประสานส่งต่อ จึงเป็นการช่วยเหลือลูกจ้างที่กรมฯ และกระทรวงฯ ดูแล ให้พ้นทุกข์ อันจะยังประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไทย ทำให้สังคมโลกเห็นว่าประเทศไทยจริงจังในการดูแลปัญหานี้ในทุกรูปแบบของการค้ำมนุษย์ จากกรณีตัวอย่างข้างต้น จึงมีข้อสังเกตดังนี้

1. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ไม่อาจดำเนินการโดยหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียวได้ ต้องใช้รูปแบบของสหวิชาชีพ คือ ผู้มีวิชาชีพต่างๆ มาร่วมดำเนินการ เช่น กรณีตัวอย่างโรงงานแกะกุ้ง บริษัท รัญญาแพ้ว ชิฟูคส์ จำกัด และลิ่งกุง อโนมา มีการดำเนินการร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจพื้นที่ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ NGOs เมื่อเข้าปฏิบัติการและทำการคัดแยกแล้วพบผู้อาจจะตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ ทางเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะนำตัวไปไว้ ณ สถานสงเคราะห์ เพื่อฟื้นฟูสภาพทั้งทางกายและจิตใจ ซึ่งอาจจะใช้เวลาพอสมควร แต่หน่วยงานอื่นที่จะต้องดำเนินการต่อ เช่น พนักงานสอบสวน และพนักงานตรวจแรงงานที่จะสอบข้อเท็จจริงหรือเรียกเรื่องเงินตามสิทธิของลูกจ้างต้องการเร่งทำงานไม่อาจเข้าทำการสอบได้ เป็นปัญหาในการประสานงานจึงควรที่จะมีการทำความเข้าใจกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการเจรจาในระดับสูงเพื่อทราบปัญหาซึ่งกันและกัน และกำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกันต่อไป

2. ปัญหาการค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน โดยการบังคับใช้แรงงานมักจะเกิดกับแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เป็นเพราะเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านแตกต่างกัน ประกอบกับมีงานบางประเภทที่คนไทย

ไม่ทำ ซึ่งมักจะเป็นงานที่สกปรก งานที่ยากลำบากและงานที่อันตราย ทำให้คนต่างด้าว 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว และกัมพูชาที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้รับการผ่อนผันให้ทำงานในประเทศไทย การจำกัดการอนุญาตให้ทำงานและการต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตทำงานเป็นเงินจำนวนมากทำให้คนต่างด้าวทั้ง 3 สัญชาติพยายามหลบหนีเข้าเมืองมาทำงาน ซึ่งมักจะถูกกดค่าแรง ถูกบังคับให้ทำงานเกินเวลาที่กฎหมายกำหนดโดยไม่จ่ายค่าล่วงเวลา ทำงานโดยไม่มีวันหยุด จนถึงการกระทำเข้าหลักเกณฑ์ของการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นภาวะจำยอมของแรงงานต่างด้าว จึงควรมีการประชุมทบทวนการกำหนดนโยบายการผ่อนผันให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้ทำงาน รวมทั้งนโยบายการนำแรงงานนำเข้าจากการทำ MOU กับ 3 ประเทศ โดยเฉพาะสาเหตุ ปัญหาอุปสรรคเพื่อแก้ไขให้แรงงานต่างด้าวเข้าทำงานอย่างถูกต้อง มีทะเบียนให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบสภาพการจ้างและสภาพการทำงานได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การค้ามนุษย์ในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน และขยายไปทั่วทุกภูมิภาค ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกัน ปราบปราม ขบวนการค้ามนุษย์ แต่กลไกการค้ามนุษย์กลับมีการพัฒนาวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยอาชญากรค้ามนุษย์มุ่งหวังเพื่อจะหลีกเลี่ยงกฎหมายและการจับกุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การค้ามนุษย์ที่พบในประเทศไทยจะมีทั้งการค้าประเวณี การล่องละเมิดทางเพศ และการใช้แรงงานบังคับ โดยมีหลายปัจจัยหลายประการที่เอื้อประโยชน์ให้มีการค้ามนุษย์ในประเทศไทยอย่างกว้างขวาง อาทิ สภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และค่านิยมที่ผิดบางประการของบุคคลบางกลุ่ม ปัจจัยเหล่านี้เป็นผลให้ประเทศไทยมีสถานะที่เป็นประเทศต้นทาง คือ มีการส่งเหยื่อการค้ามนุษย์ไปยังต่างประเทศ สถานะประเทศทางผ่าน คือ มีการเข้ามาในประเทศของเหยื่อ เพื่อส่งต่อไปยังประเทศอื่น และสถานะของประเทศปลายทาง คือ มีการเข้ามาของเหยื่อเพื่อการค้ามนุษย์ภายในประเทศ ส่งผลต่อความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาและความพยายามที่จะหามาตรการ แนวทางเพื่อกำจัดการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป โดยกำหนดให้เป็นนโยบายระดับชาติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ การบัญญัติกฎหมายเพื่อการบังคับใช้การช่วยเหลือเหยื่อ และลงโทษผู้กระทำความผิด ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับองค์กรในต่างประเทศโดยการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก การให้สัตยาบัน และการลงนามบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) กับประเทศต่างๆ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม เป็นต้น

ในการดำเนินการด้านการค้ามนุษย์ของกระทรวงแรงงาน ได้อาศัยกรอบแนวปฏิบัติตามมาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน ได้แก่ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หรือการใช้แรงงานเด็กเชื่อมโยงกับบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ อันได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

นอกจากนี้การดำเนินงานของกระทรวงแรงงานยังเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยให้สัตยาบันในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ที่สำคัญ ได้แก่ อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ อนุสัญญาฉบับที่ 105 ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ อนุสัญญาฉบับที่ 123 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้ทำงานในเหมืองใต้ดิน อนุสัญญาฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ และอนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ตลอดจนการลงนามในบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding : MOU) เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ กรณีการค้าหญิงและเด็ก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานได้กำหนดมาตรการในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยการกำหนดนโยบายให้การคุ้มครอง ตรวจสอบ ติดตามการใช้แรงงานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การคุ้มครองดูแลแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ การขยายการคุ้มครองแรงงานและการประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ การมุ่งเน้นการจัดการใช้แรงงานเด็กที่เลวร้าย การดำเนินการตามอนุสัญญาที่ประเทศไทยให้สัตยาบัน การบังคับใช้กฎหมาย และการประสานความร่วมมือทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะพบว่าถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีสถานะเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทางก็ตาม แต่มีความเสี่ยงของการค้ามนุษย์น้อยกว่า เนื่องจากความได้เปรียบในด้านเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ การจัดทำบันทึกความเข้าใจด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกฎหมายแรงงานก็เป็นมาตรการหนึ่งที่สองประเทศใช้สำหรับการควบคุมและจัดการการค้ามนุษย์ ความตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของทั้งสองประเทศ ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ด้วยการลงนามเป็นภาคีในพิธีสารและอนุสัญญาต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทั้งประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แม้จะเป็นประเทศกำลังพัฒนาก็ตามแต่ก็ให้ความสำคัญกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์มากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

บางประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเมินเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอีกมองว่าการค้ามนุษย์ถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา และเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยม

จากการประชุม Vienna Forum to Fight Human Trafficking ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ผู้ขอรับการประเมินได้ข้อค้นพบว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการค้ามนุษย์ เช่นเดียวกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะการค้ามนุษย์ด้านการบังคับใช้แรงงาน และปัจจัยที่สำคัญก็คือ การขาดจริยธรรมในการจ้างงานของนายจ้าง ปัญหาความยากจน ความด้อยโอกาสที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานอยู่ในภาวะจำยอมให้มีการใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมาย ไม่เป็นธรรม ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล และบทบาทการดำเนินงานของพนักงานตรวจแรงงานที่มีข้อจำกัดจนกลายเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ว่าเป็น “อาชญากรรมที่ทำให้เราทุกคนอับอาย” แนวคิดนี้เป็นสิ่งซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศพยายามที่จะสื่อสารให้ทั่วโลกได้คิดว่าการค้ามนุษย์เป็นเรื่องที่เลวร้าย รุนแรง และทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ทุกประเทศทั่วโลกต้องช่วยกันต่อต้านและพยายามกำจัดให้หมดสิ้นไป สำหรับประเทศไทยเองมีมาตรการ มีการดำเนินการต่างๆ เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ และตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แต่ในทางปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาค้ามนุษย์ขึ้นหลายครั้งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หรือไม่สามรถเข้าไปถึงนายจ้างตัวจริงได้ ทำให้อาชญากรค้ามนุษย์ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย และสามารถใช้กลไกอันแยบยลเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย

การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ไม่เพียงแต่ภาครัฐเท่านั้นที่เข้ามาดำเนินการ หากแต่องค์กรเอกชน (Non Government Organization : NGOs) ก็ให้ความสนใจและเห็นถึงความสำคัญของการค้ามนุษย์ โดยเข้ามามีบทบาทดำเนินการให้ความช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ และมักพบว่าเมื่อเกิดปัญหาด้านการค้ามนุษย์ขึ้น กลุ่ม NGOs เหล่านี้จะมีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว และเข้าไปถึงตัวการผู้กระทำความผิด ในขณะที่ภาครัฐกว่าจะดำเนินการได้ ต้องอาศัยกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ และเข้าไปไม่ถึงตัวผู้บงการหรือผู้กระทำความผิด ทำให้ได้รับการดำเนินจากกลุ่มองค์กรเอกชน และประชาชน ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีการดำเนินการด้านการค้ามนุษย์แบบสหวิชาชีพ

โดยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ก็ตาม แต่ความร่วมมือนี้ก็กลับกลายเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานอันเกิดจากความขัดกันของกฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในทางทฤษฎีการอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม หรือการดำเนินการแบบสหวิชาชีพจะมีข้อดีอยู่หลายประการ แต่เนื่องด้วยหลักการบริหารจัดการการดำเนินการแบบสหวิชาชีพหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องมีการทบทวนบทบาทและการดำเนินงานร่วมกันและสิ่งที่จะต้องทบทวน คือ กลไกของแต่ละหน่วยงานที่จะเข้าร่วมดำเนินการกับหน่วยงานอื่นๆ

การลงนามในบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding : MOU) เป็นเรื่องบ่งบอกว่าประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ แต่แท้ที่จริงแล้วองค์กรภาครัฐมิได้ติดต่อไปว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องขององค์การแรงงานระหว่างประเทศที่กล่าวว่า การค้ำมนุษย์เป็นอาชญากรรมที่น่าละอาย จึงทำให้มองเห็นภาพว่าการดำเนินการด้านการค้ำมนุษย์เป็นเพียงนามธรรมมิได้จริงจังกับปัญหา ทั้งๆ ที่คำนิยามของสังคมไทยเป็นข้อได้เปรียบของสังคมประเทศอื่นๆ ในการต่อต้านการค้ำมนุษย์ กล่าวคือ สังคมไทยมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งงาม มีศีลธรรม เป็นเครื่องกำหนดคุณงามความดีของคนไทย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันคำนิยามดังกล่าวจะถูกบั่นทอนด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้คนไทยลืมนึกถึงศีลธรรม คุณงามความดีไปบ้างก็ตาม แต่ก็ยังสามารถโน้มน้าวจิตใจคนไทยให้กลับมาสู่ค่านิยมอันดีงามนี้ได้ ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ จึงขึ้นอยู่กับความจริงจังในการแก้ปัญหาของภาครัฐ การคิดค้นหายุทธวิธีเพื่อนำมากำหนดมาตรการ การดำเนินงานในเชิงรุก หากภาครัฐ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อปัญหาการค้ำมนุษย์มากกว่าที่เป็นอยู่ การปลูกฝังทัศนคติสำหรับคนไทยที่ว่า “การค้ำมนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ทำให้เราทุกคนอับอาย” ก็คงจะทำได้ไม่ยาก

ความสำเร็จในการดำเนินงานของภาคองค์กรเอกชน (NGOs) ที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การมีแนวร่วม หรือเครือข่ายเข้าไปแทรกซึมอยู่ในขบวนการค้ำมนุษย์ ทำให้องค์กรเอกชนสามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ได้อย่างรวดเร็ว และแม่นยำ การช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์กระทำได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงตัวผู้บงการ สามารถเปิดโปงหรือแฉพฤติกรรมการค้ำมนุษย์ผ่านสื่อต่างๆ ได้โดยไม่หวั่นเกรงต่ออิทธิพลของผู้มีอำนาจ แต่ภาครัฐและกระทรวงแรงงานเองยังไม่มีแนวร่วมหรือเครือข่ายที่เข้าไป

ดำเนินการและแทรกซึมอยู่ในขบวนการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้ช้า และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นบางครั้งก็ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเหยื่อได้ทันสถานการณ์ ซึ่งภาครัฐควรจะได้ทบทวนบทบาทการดำเนินงาน

การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ มิได้แก้ไขถึงการลักลอบ การเข้ามาของขบวนการและเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศไทยที่เป็นสาเหตุของปัญหา แม้กระทรวงแรงงานเองการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ก็เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุด้วยเช่นกัน ดังนั้น สิ่งที่ภาครัฐควรคำนึงถึงก็คือ จะทำอย่างไรให้ประเทศไทยไม่ตกอยู่ในสถานะประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทางได้

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของกระทรวงแรงงานประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ผู้ขอรับการประเมินมีข้อเสนอแนะทางวิชาการ และทางการบริหารจัดการเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงาน การกำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการปฏิบัติตามนโยบาย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1.1 ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับลักษณะของการค้ามนุษย์ กระบวนการดำเนินงาน กลไกการพัฒนารูปแบบ วิธีการของอาชญากรรมค้ามนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

1.2 พิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กฎหมายอาญา กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายการทำงานของคนต่างด้าว กฎหมายคุ้มครองเด็ก เพื่อให้บทบัญญัติในกฎหมายเหล่านี้มีความเชื่อมโยง สอดคล้องกัน ซึ่งจะนำไปสู่การนำไปปฏิบัติบังคับใช้ โดยการปฏิบัติจะไม่เกิดความขัดหรือแย้งกันในทางกฎหมาย ทำให้การประสานความร่วมมือกันของการดำเนินงานในลักษณะสหวิชาชีพของแต่ละหน่วยงานมีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงานมากขึ้น อีกทั้งเป็นการบูรณาการของงานแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกัน ช่วยให้เกิดประสิทธิผลของการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

2. ข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการ

2.1 กระทรวงแรงงานควรกำหนดนโยบายและแผนระดับกระทรวง เพื่อจัดการใช้แรงงานที่เข้าลักษณะของการค้ามนุษย์เป็นการเฉพาะ เพื่อให้กลไกการทำงานยึดเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน จัดทำแผนปฏิบัติการลงสู่พื้นที่ โดยสาระสำคัญของนโยบายและแผนต้องกำหนดเป้าประสงค์ วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบ และติดตามรายงานผล ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายและแผนควรให้หน่วยงานระดับพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและแนวทางการป้องกันและแก้ไข

2.2 การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในรูปแบบสหวิชาชีพทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงกระทรวงแรงงานควรจัดประชุมหารือร่วมกันถึงขั้นตอน ลำดับของการดำเนินงานว่าในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่การพบแหล่งค้ามนุษย์หรือมีการค้ามนุษย์เกิดขึ้น การช่วยเหลือ ฟันฟู เยียวยา ส่งเหยื่อกลับภูมิลำเนา ตลอดจนไปจนถึงการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นอยู่ในกระบวนการของหน่วยงานใด เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน รวมทั้งการขัดกันด้วยระเบียบ วิธีปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานอันเป็นอุปสรรคให้การช่วยเหลือเหยื่อ และการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กล่าวคือ การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในประเทศไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ หน่วยงานภาครัฐจะต้องใช้ยุทธวิธีที่หลากหลายจากหลายๆ หน่วยงานเพื่อเอาชนะอาชญากรค้ามนุษย์ ซึ่งหมายความว่าผลการดำเนินงานของภาครัฐในรูปแบบสหวิชาชีพต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ

2.3 ภาครัฐควรให้การสนับสนุน NGOs โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของภาครัฐมากกว่าต่างฝ่ายต่างดำเนินการ เนื่องจาก NGOs มีความพร้อมและมีศักยภาพในหลายด้านที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อีกทั้งสนับสนุนองค์กร NGOs ให้มีศักยภาพในการเข้าถึงและยับยั้งการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองที่มีอำนาจเหนือภาครัฐ

2.4 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกระทรวงแรงงานควรจัดให้มีแนวร่วมหรือเครือข่ายเข้าไปแทรกซึมอยู่ในแหล่งค้ามนุษย์ หรือขบวนการค้ามนุษย์ เพื่อแจ้งเบาะแสหรือรายงานความเคลื่อนไหวและควรทำความเข้าใจเป็นแผน

ร่วมปฏิบัติการที่ชัดเจนไว้ล่วงหน้ากับหน่วยงานที่ใช้อำนาจของรัฐในการบุกทำลาย จับกุม หรือดำเนินคดีกับขบวนการค้ามนุษย์

2.5 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น ภาครัฐควรมีการทบทวน และหาแนวทาง มาตรการ เพื่อการยับยั้ง แก้ไขที่ต้นตอ หรือสาเหตุของปัญหา มากกว่า การหากลยุทธ์ วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ

2.6 ภาครัฐควรกระตุ้น และปลุกฝังจิตสำนึก กำนियมให้แก่คนในชาติ เกี่ยวกับวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศซึ่งสืบทอดกันมาแต่โบราณกาล การมีศีลธรรม คุณธรรมประจำใจ และมองว่าการค้ามนุษย์นั้นเป็นสิ่งเลวร้าย เหยียบย่ำ ทำลายศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์ คนไทยต้องร่วมใจกันต่อต้านการค้ามนุษย์ไม่ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย และไม่สนับสนุนในกิจการที่มีการค้ามนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้อง

2.7 ดำเนินการรณรงค์ทางสังคมให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านอาชญากรรมการค้ามนุษย์ เช่น ไม่วางขายสินค้าที่ผลิตโดยโรงงานทาส ต่อต้านธุรกิจท่องเที่ยวที่มุ่งเน้น ทางเพศ หลีกเลี่ยงการลงทุนในพื้นที่ที่มีภูมิหลังเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ รวมถึงการสร้าง หลักปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเริ่มจากสินค้าที่มีชื่อเสียงระดับโลก สู่อุตสาหกรรมระดับท้องถิ่น เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์

2.8 การจัดให้มีหน่วยประสานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยเริ่มต้นจากการที่แต่ละหน่วยงานแต่งตั้ง มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้มีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ เช่น ในกระทรวงแรงงาน มอบหมายให้สำนักคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นแกนหลัก ของการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และเป็นผู้ประสานกับ หน่วยงานต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน และความคล่องตัวในการ ประสานงานระหว่างหน่วยงาน รวมถึงเพื่อให้การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ไม่กลายเป็นจุดอ่อน หรืออุปสรรคของการค้ามนุษย์

2.9 ผู้บริหารระดับสูงจะต้องกำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้า มนุษย์เป็นนโยบายสำคัญที่กระทรวงแรงงานจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง การมอบ นโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้หน่วยปฏิบัติดำเนินการตรวจ ดูแลการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ควบคู่ไปกับการตรวจแรงงาน ทั้งนี้ นโยบายที่ชัดเจนต้อง

เริ่มต้นจากการอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจ และความชัดเจนในทางปฏิบัติในเรื่อง ที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์

2.10 การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ นอกจาก กระทรวงแรงงานจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว ยังต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่างๆ ที่ประเทศไทยให้สัตยาบันกับองค์การแรงงาน ระหว่างประเทศ และการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับภาคีสมาชิกตลอดจน การสกัดกั้นอาชญากรรมค้ามนุษย์ซึ่งนับวันจะมีการพัฒนารูปแบบและกลวิธีมากขึ้น

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในบทบาทของกระทรวงแรงงาน เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหยื่อการค้ามนุษย์อันเกิดจากการใช้แรงงานบังคับ ที่ขัดต่อ หลักสิทธิมนุษยชนและหลักมนุษยธรรม การดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและแก้ไข ปัญหาการค้ามนุษย์ให้ประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิผลได้นั้น กระทรวงแรงงาน ควรกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเน้นให้ฝ่ายปฏิบัติมีการ กำหนดเรื่องการค้ามนุษย์เป็นแผนปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบ ติดตาม และการประเมินผล การปฏิบัติงานด้านการค้ามนุษย์ของหน่วยปฏิบัติ รวมถึงการประสานงาน ให้ความร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการทำงานในรูปแบบสหวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. การค้ามนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, 2547.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (ประเทศไทย) พ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2548.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (เอกสารอัดสำเนา)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 (เอกสารอัดสำเนา)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. รวมนันทึกความเข้าใจด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (3ฉบับ) ระหว่างไทย – กัมพูชา ไทย – ลาว และ 6 ประเทศกลุ่มลุ่มแม่น้ำโขง. เอกสารเย็บเล่ม, 2548.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. ดัชนีทอนอุตสาหกรรมขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแล้ว. กรุงเทพมหานคร : ร้าไทยเพรส (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (เอกสารอัดสำเนา)
- กรมการจัดหางาน. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 (เอกสารอัดสำเนา)
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบลู๊ค, 2550.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 (เอกสารอัดสำเนา)
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก. นโยบายและแผนระดับชาติ เรื่อง การป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิงภายในประเทศและข้ามชาติ.

เอกสารเย็บเล่ม ,2549.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก. แนวทางและคู่มือการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการฯ กรณีการค้าเด็กและหญิง พุทธศักราช 2546.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ฉบับที่ 4 - 5 (ฉบับรวม).

เอกสารเย็บเล่ม ,2548.

หนังสือพิมพ์แนวหน้า. วิกฤตกรรมแรงงานเถื่อน งานหนัก เงินน้อย ทารุณ

(เอกสารอัดสำเนา)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. งานทำทนายที่ลุ่มแม่น้ำโขง การจ้างแรงงานข้ามชาติ

ในประเทศไทย : งานหนัก จ่ายน้อย และไม่ได้รับการคุ้มครองเล่ม 1

(เอกสารอัดสำเนา)